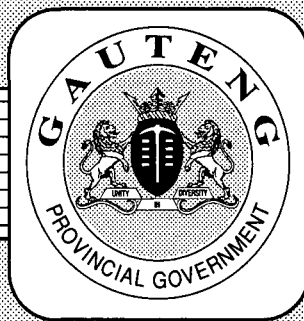

**THE PROVINCE OF
GAUTENG**

**DIE PROVINSIE
GAUTENG**

Provincial Gazette Extraordinary Buitengewone Provinsiale Koerant

Selling price • Verkoopprys: **R2,50**
Other countries • Buitelands: **R3,25**

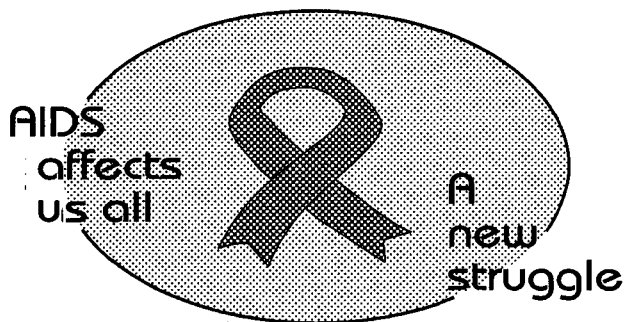
Vol. 7

**PRETORIA, 24 OCTOBER
OKTOBER 2001**

No. 207

PART 2 OF 2

We all have the power to prevent AIDS

Prevention is the cure

**AIDS
HELPLINE**

0800 012 322

DEPARTMENT OF HEALTH

e lego gore mokgopedi o swanetše go tloša diporoto mo matšatšing a šupa, ge a retelwa ke go dira bjalo Molekgotla Phethiši a ka dira bjalo ka ditefelo tša mokgopedi.

(5) Ka morago ga go ela hloko ditshwaetšo le dikganano, ge e le gore di gona, Molaodi Phethišo a ka , go ya ka karolwana ya (6), a dumela goba a gana kgopelo, mme mo e dumetšwego, a tsebagatša tswalelo ya tsela, phapošo goba phetošo ka tsebišo ka go *Kasete ya Mmušo* mme o swanetše go tsenya ka go tsebišo sethalwa sa lenaneopeakanyo seo se bontšhago tswalelo goba phetogo.

(6) Molekgotla Phethiši a ka re bjalo ka lebaka la ge a diragatša ka tlase ga karolo ya (5), a nyaka gore mokgopedi a—

- (a) lefele Molekgotla Phethiši hlatswadiatla yeo e lefelwago go ya ka Molao wo goba karolo ya hlatswadiatla bjalo ka ge Molaodi Phethišo a ka bea, go fetetša go motho yo a nago le maswanedi a hlatswadiatla;
- (b) go aga legora leo Molekgotla Phethiši a bonago le swanetše;
- (c) go aga tsela ya porofensi yeo e amegago bjalo ka ge go ka nyakwa ke Molaodi Phethišo, goba
- (d) go lefa ditshenyegelo ka moka tseo di bonwego ke Molaodi Phethišo mo tshepetšong yeo,

mme Molaodi Phethišo a ka nyaka gore motho a fane ka tšhireletsego yeo Molaodi Phethišo a e bonago e lekane go phethagatša lebaka leo.

Magora, dikgoro bjalo, bjalo.

39. (1) Dikgoro le difero tša dikoloi tseo di nyakegago go tšwa mo magoreng ka lebaka la phapošo ya tsela goba seporo goba go dira seporo se seswa mo ditseleng tšeo e sego tša maphefo, di ka fiwa mme tša agwa ke Molekgotla Phethiši, fela di swanetše go hlokomelwa ke mong wa naga yeo dikgoro le difero tša dinamelwa le magora di lego gona.

(2) Ge kago ya tsela ye mpsha goba seporo goba phapošo ya tsela yeo e lego gona goba seporo ka Molekgotla Phethiši e nyaka tlošo le kagoleswa ya legora leo le lego gona, kgoro goba sefero sa dinamelwa, tlošo yeo le kagoleswa, le go dira ditsejana tša go feta tšeo di yago mo diferong di swanetše go dirwa ka ditshenyegelo tsa Molekgotla Phethiši fela di swanetše go hlokomelwa ke mong wa naga yeo dikgoro le difero tša dinamelwa le magora di lego gona.

(3) Mo dikgoro le difero tšeo tša dinamelwa di tlošitšwego goba go sentšwego mo maemong ao a sego ka taolong ya mong, Molekgotla Phethiši a ka fana ka thušo ya tšhelete le ya mohuta wo mongwe go mong go di lokiša, goba a ka dira seo ka ditshenyegelo tša Molekgotla Phethiši.

(4) Mong yo a palelwago ke go hlokomela dikgoro le difero tšeo tša dinamelwa bjalo ka ge go laelwa ke dikarolwana tša (1) le (2) mo Molekgotla Phethiši a kgotsofalago, o hlola molato, mme ge go le bjalo Molekgotla Phethiši a ka diragatša ditokišo mme a nyaka ditshenyegelo go mong.

(5) Molekgotla Phethiši a ka tloša legora, kgoro le sefero sa dinamelwa goba sehlangwa se sengwe, legora (enclosure) goba lepheko leo le agilwego—

- (a) mo tseleng goba lefelo la seporo; goba
- (b) go bapa le lefelo la tsela goba mollwane wa seporo tšeo di agilwego kgahlanong le Molao wo goba la Molao wa Magora, 1963 (Molao wa Nomoro ya. 31 wa 1963), goba le molao o fe goba o fe,

mme a aga leswa legora leo mo mollwaneng wa tsela goba seporo goba go obamela molao wo o amegago, bjalo ka ge go ka ba ka gona, mme ditshenyegelo tša kagoleswa le tlošo di tla lefelwa ke motho yo a agilego legora, kgoro le sefero sa dinamelwa goba sehlangwa se sengwe, legora (enclosure) goba lepheko, fela Molekgotla Phethiši a ka se be le maikarabelo a tshenyo yeo e hlotšweego nakong ya tlošo goba kagoleswa.

(6) (a) Ga go yo a swanetše go—

- (i) aga legora, leboto goba legora la (hedge);
- (ii) tsenya legora la mohlagaše;
- (iii) tloša legora, lebota, goba legora la (hedge) goba
karolo ya lona, goba
- (iv) aga goba a kgokeletša mabone goba setlabele sa go swara tladi mo legoreng goba lebotong mo e lego gore lesedi le bonegela tsela ya porofensi goba seporo; mo go goba go bapa le tsela ya porofensi goba seporo ntle le tumelelo yeo e ngwetšwego ya Molekgotla Phethiši;

(b) Ge a fana ka tumelelo yeo e hlalošwago ka go temana ya (a), Molekgotla Phethiši a ka bontšha sekgala le mokgwa wo ka wona legora lebota, legora la (hedge), mabone goba setlabele sa go swara tladi di ka bewago mme a ka bea magora go tumelelo yeo, mme a ka nna a e gogela morago nako ye nngwe le ye nngwe;

(c) Motho yo a tiolago temana ya (a) goba a šoma kgahlanong le tumelelo yeo e bolelwago temaneng ya (b) o oba molato.

(7) (a) Ge motho a aga legora lebota, legora la (hedge), mabone goba setlabele sa go swara tladi ka go tshela Molao wo, Molekgotla Phethiši a ka re, morago ga tsebišo go motho yoo, a e tloša, mo go swanetšego, a aga leswa legora goba

leboto ka mokgwa wo o swanetšego , fela Molekgotla Phethiši a ka se rwale maikarabelo a tshenyo yeo e hlotšwego ke tlošo yeo le kagoleswa, mme

(b) Molekgotla Phethiši a ka kgopela dtshenyegelo tša tlošo yeole kagoleswa go motho yoo.

(8) Motho mang goba mang yo a senyago legora goba kgoro go bapa le tsela ya porofensi goba seporo, le ge e ka ba ka maikemišetšo goba ka mokgwa wo mongwe, o swanetše go bega tshenyo yeo go Kgoro ka mokgwa wo o beilwego le ka nako yeo e beilwego, mme thetelelo ya go dira seo e tla ba molato.

(9) Mong yo go bapa le naga ya gagwe go lego tsela ya porofensi le seporo yo a lemogago gore legora goba kgoro di sentšwe mo tseleng goba go bapa le tsela goba seporo, o swanetše go—

(a) bega tshenyo yeo go kgoro ka mokgwa wo o beilwego le ka nako yeo e beilwego;

(b) mo mabakeng ao e lego gore diphoofolo di ka itshepelela mo tseleng le seporong, goba go na le kotsi ye nngwe go bophelo goba thoto, o swanetše go diragatša tokišo ya tšhoganetšo go legora goba kgoro ge go sa letetšwe tokišo ya maleba, go sa kgathatšege gore mong o na le maikarabelo a go lokiša tshenyo,

go se dire seo ke go ikobela molato

(10) Mo karolong ye "kago" e tla akaretša kagoleswa goba go tloša materiale ka moka.

Kelelo ya meetse

40. (1) Mo kago, hlokomelo goba karošo ya tsela ya porofensi goba seporo di šitišago dipeakanyo tša nako yeo tša kelelo ya meetse, Molekgotla Phethiši o swanetše go fana ka mokgwa ya go hlahla meetse ao a tsenago, ao a tlogo ka godimo, ka tlase le go kgabaganya tsela le seporo ka mokgwa wo Molekgotla Phethiši a ka bonago go swanetše, ka ditshenyegelo tša Porofensi, ka mokgwa wo e lego gore ditokelo tša dikgahlego tša batho go meetse ga di amege.

(2) Molekgotla Phethiši o swanetše go ikopanya le mahlakore ao a nago le kgahlego mme a amega mabapi le tiragatšo yeo e akanywago ka tlase ga karolwana ya (1), mme a ka dumela go fana ka magato a ma kaone a mangwe ka kgopelo ya bona mo go swanetšego ka ditshenyegelo tsa bona.

(3) Ga go motho yo a ka, ntle le ge a dumelelwa ke Molao wo goba molao wo mongwe—

(a) hlolago meetse ao a elelago ka godimo ga goba ka go tsela

ya porofensi, seporong sa ditimela goba tsela ya go tsenelela goba setlabelotirišwa se fe goba se fe sa dinamelwa ka go fetoša tsela ya tlhago ya meetse goba ka go diragatsa goba go tloša mo nageng yeo meetse e lego mong goba modudi;

(b) šomišago setlabelo sa go nošetša goba setlabelo se sengwe ka mokgwa wo mongwe mo nageng yeo e lego mong goba modudi wo o hlolago gore meetse a elele ka go tsela ya porofensi, seporong sa ditimela goba setlabelotirišwa se fe goba se fe sa dinamelwa;

(c) hlalago meetse ka go, ka godimo, ka tlase goba go kgabaganya tsela ya porofensi seporong sa ditimela goba setlabelotirišwa se fe goba se fe sa dinamelwa ntle le tumelelo yeo e ngwetšwego ya Molekgotla Phethiši ge e le gore seo se tla dirwa ka ditshenyegelo tša motho yoo le gore Molekgotla Phethiši a ka tšea sephetho ka ga maemo a karošo ao a tla šomišwago le ka moo e tla alwago ka gona;

(d) oketšago bontši bja meetse a noka, moela goba tsela ye nngwe ya meetse goba a fapoša tsela ya tlhago ya meetse a pula ka fao a šitiša tšhomišo ya tsela ya porofensi, seporo, letšibogo, mosela goba setlabelotirišwa se sengwe sa dinamelwa ntle le tumelelo yeo e ngwetšwego ya Molekgotla Phethiši.

(4) Motho yo dirago seo se hlalošwago ka go karolwana ya (3) o oba molato.

Phetišo ya meetse a pula

41. (1) Molekgotla Phethiši a ka fapoša meetse a pula go tšwa go tsela ya porofensi goba seporo go ya go thoto ya poraebete, go ya ka karolwana ya (2) le (3).

(2) Mo thoto yeo ya poraebete e lego naga yeo e nago le meago, tšhemo ya morara, ditšhengwana goba dikaonafatšo tše dingwe goba naga yo e lemilwego, tiragatšo yeo e bolelwago ka go karolwana ya (1), e ka dirwa ka kwano le mong , le ntle le ge meetse a pula a etšwa lefelong le tee pele ga tsebagatšo ya tsela goba seporo, mme mo kwano e ka se fihlelelwego, Molekgotla Phethiši a ka tšea karolo ya naga yeo e nyakegago lebakeng leo go ya ka karolo ya 19, goba ka tsebišo ka go Kasete ya Porofensi a tšea tokelo kago naga go hlahla meetse ka go tsela ya meetse ya tlhago goba go lefelo le lengwe leo le swanetšego.

(3) Where such private property is land situated above such buildings, orchards, gardens or other improvements and within 100 metres of the road or rail reserve boundary, this may be done only after consultation with the owner, unless the water was being discharged in the same place prior to the construction of the road or railway line.

(4) Where the MEC acquires a right in terms of subsection (2) —

- (a) the relevant Registrar of Deeds must register it against the title deeds of the land; and
- (b) the MEC must pay compensation to the owner as agreed or failing agreement, as determined under section 30, in which case costs shall be calculated and awarded under section 31.

(5) The MEC shall not be liable for damage caused by a diversion under subsection (1).

(6) Mo mong wa thoto a lemošago Molekgotla Phethiši gore naga e tšile go lemiwa goba go tšweletšwa ka morago ga letšatši leo Molekgotla Phethiši a thomilego go fapoša meetse a pula ka go yona, Molekgotla Phethiši a ka thoma ka mešomo ya go ntšha meetse ao ka mo a ka bobnago go lekane go fokotša kgogolego ye e ka hlolwago ke kelelo yeo ya meetse a pula ka kwano le, le ka ditshenyegelo tša mong, mme mong a ka se myake tshenyegelo go Molekgotla Phethiši mabapi le seo.

(7) Mo naga ya poraebete yeo meetse a fapošetšwago go yona e arogantšwego ka ditene, dikgao, dijarata goba mafelo a temo ya diyuniti tšeo di lego ka tlase ga diheketara tše 24 ka bogolo, Molekgotla Phethiši o swanetše go ikopanya le mong wa motse setoropo wo o amegago mme a dumelele mong go tliša lenaneopeakanyo la kelelo ya meetse ge mong a kganyoga bjalo mme a beakanya tshepetšo ya meetse go ya ka lenaneopeakanyo leo go ya ka mo Molekgotla Phethiši a ka bonago go šomega ka gona.

(8) Ge Molekgotla Phethiši a ka fetola sekimi sa kelelo ya meetse ka kgopelo ya mong motse setoropo goba mong, ditshenyegelo tša diphetogotšeo di tla lefelwa ke mong yoo go Molekgotla Phethiši, ka tšhelete le mokgwa wo o tlogo bewa ke Molekgotla Phethiši.

Kgokagano ya ditsela le ditsejana le ditsela tša porofensi

42. (1) Ga go motho yo a ka go kgokaganya tsela e fe goba e fe, tsela ya maoto gona tsela ya dipaesekele le tsela ya porofensi ntle le tumelelo yeo e ngwetšwego ya Molekgotla phethiši le ka go lefela tšhelete yeo e beilwego.

(2) Kgopelo ya tumelelo ka tlase ga karolwana ya (1) e swanetše go dirwa ka mokgwa wo o beilwego, mme ge e fiwa Molekgotla phethiši a ka bea mohuta

le maemo a kgokagano le lefelo le mokgwa wo ka wona e swanetšego go agwa, mme a ka bea magora mabapi le kgokagano le tshomišo ya yona.

(3) Molekgotla phethiši a ka gogela morago tumelelo yeo e filwego ka tlase ga karolwana ya (1) ge e le gore mong ga a hlomphe magora ao.

(4) Motho yo a sa latelego karolwana ya (1) o oba molato, mme ge go le bjalo, Molekgotla phethiši a ka tswalela kgokagano mme a nyaka ditshenyegelo go motho yoo.

Go tsena le go tšwa ka go ditsela tša porofensi le diporo tša ditimela

43. (1) Go ya ka dikarolwana tša (2) le (3), ge go tsena le go tšwa ka go ditsela tša porofensi le diporo tša ditimela go thibetšwe ka legora leo le lego molaong, leboto, legora (hedge), foro, moedi goba lepheko leo le swanago le leo kgauswi le mafelelo a yona, ga go motho yo a ka tsenago goba a tšwa nageng ka, ka tlase goba ka godimo ga legora leo, foro, moedi goba lepheko le lengwe ka go šomiša kgoro, setaele, letšibogo goba tsela ye nngwe, ntle le ge Molekgotla Phethiši a dumeletše ka go ngwala kago ya kgoro, setaele, letšibogo goba tsela ye nngwe mme di agwa go ya ka tumelelo.

(2) Ga go motho yo a ka—

- (a) sepetšago senamelwa godimo ga seporo sa ditimela;
- (b) sepetšago senamelwa godimo ga tsela ya porofensi ntle le matsenong ao a lego molaong ao a diretšwego seo; goba
- (c) a sepetša senamelwa go tšwa go tsela ya porofensi ntle le tšwa mo go lego molaong mo go diretšwego seo;.

(3) Karolwana ya (1) e ka se diragatšwe go kgoro yeo e agilwego ka semolao, setaele, letšibogo goba tsela ye nngwe yeo e bego e le gona mme e šomišwa ge go thoma karolo ye mme e se ya tswalelwa goba go tlošwa nakong ye nngwe ka morago ga fao.

(4) Go ya ka karolō ya 48, Molekgotla Phethiši a ka nna a se gane ka tumelelo yeo e bolelwago go karolwana ya (1) ya kgoro setaele, letšibogo goba tsela ye nngwe yeo e lego maleba go tsena le go tšwa lefelong la naga yeo go se nago matseno le matšo a mangwe goba a dirwa ka ditshenyegelo tšeo di amogelegago, fela a ka laela gore matseno le matšo do dirwe mo lefelong leo le tla bewago ke Molekgotla Phethiši.

(5) Ge a efa tumelelo yeo e bolelwago ka go karolwana ya (1), Molekgotla Phethiši a ka bea mohuta wa kgoro setaele, letšibogo goba tsela ye nngwe le lefelo le mokgwa wo ka wona e swanetšego go agwa, mme a ka bea magora mabapi le kgokagano le tshomišo ya yona ka mo Molekgotla Phethiši a ka bonago go swanetše ka gona Molekgotla phethiši a ka gogela morago tumelelo yeo e filwego ge e le gore mong ga a hlomphe magora ao a beilwego ka go tumelelo.

(6) Mo matseno goba matšo a dirišwago legfelong le tee, mong wa

thoto yeo o swanetše go hlokomela karolo yeo ya matšo le matseno magareng ga mafelelo a tsela le mollwane wa lefelo la tsela, mo Molekgotla Phethiši a kgotsofalago ka ditshenyegelo tša mong, mme e ka se be maikarabelo a Molekgotla Phethiši goba a lekalatiro le fe goba le fe goba a mošomela porofensi go ditshenyegelo goba tshenyego yeo e hlotšwego go motho mang goba mang ka lebaka la modiro o fe goba o fe goba tlogelo ya mong ka tlase ga karolwana ye.

(7) Molekgotla Phethiši a ka re ka taelo ya go ngwalwa a laela mong wa naga yo a kgakaganyago tsela ya porofensi go fapoša matsseno le matšo go tšwa go tsela yeo e fago matseno le matšo ka go naga yeo, goba go thibela goba go tswalela matseno ao le matšo, ka mokgwa wo, go fihlela le lebaka leo le beilwego ka go tsebišo, goba ka go ya go ile.

(8) (a) Ge e le gore maswanedi a beilwe ka go tumelelo yeo e filwego ka tlase ga karolwana ya (1) goba taelo yeo e ngwetšwego ka tlase ga karolwana ya (7), Mongwadiši wa Dititi yo a nago le taolo ya lefelo leo le amegago o swanetše go, ka kgopelo yeo e ngwetšwego ke Molekgotla Phethiši, ela hloko maswanedi ao a lego go thaetleletiti ya naga yeo e amegago ka go diretšisetara tša maleba;

(b) mo lebakeng la tumelelo ka tlase ga karolwana ya (1), tšhelete mabapi le ngwadišo yeo e swanetše go lefelwa ke motho yo a filwego tumelelo;

(c) Molekgotla Phethiši a ka gapeletša tatelo ya maswanedi ao a ngwetšwego fase.

(9) (a) Mo phapošo, thibelo goba tswalelo ya matseno le matšo go ya ka karolwana ya (7) e nyaka diphetogo, lefelo le lengwe, kagoleswa ya kgoro e fe goba e fe, karatšhe ya poraebete goba tsejana ya go tsena ka gae, Molekgotla Phethiši o swanetše go, go ya ka temana ya (b), dira mošomo wo o swanetšego bjalo ka ditshenyegelo tša Molekgotla Phethiši goba a dumelela mong go dira mošomo woo ka ditshenyegelo tša Molekgotla Phethiši;

(b) maikarabelo a Molekgotla Phethiši go ya ka temana ya (a) a tla felela go kagong ya dikgoro, dikaratšhe goba ditsejana tša go tsena ka gae tša maemo a go swana le tšeo fetolwago, di tlošwago, di hlongwago leswa goba di agwago leswa, ntle le ge mabaka a beilwe ka mokgwa wo mongwe.

(10) Motho yo a tsenago goba a tswago tseleng ya porofensi goba seporong goba a sepetša senamelwa ka go goba go tšwa go tsela ya porofensi goba

seporong, goba a aga goba a hloma kgoro, setaele, letšibogo goba goba tsela ye nngwe kgahlanong le karolo ye, o oba molato

Thekišokwalakwatšo mo goba mo go bonagalago go ditsela tša porofensi le seporo sa ditimela

44. (1) Ga go motho yo a ka bontšhago thekišokwalakwatšo goba a dira gore e bontšhwe mo lefelong la tsela ya porofensi ntle le ge e beilwe go tsela ya porofensi yeo e diragatsago maikemišetšo a mokgotha wa mmasepala mme o bonwa bjalo ke Molekgotla Phethiši ka tsebišo ka go *Kasete ya Porofensi*.

(2) Ntle le ge go beilwe ka go karolwana ya (3), ga go motho yo a ka bontšhago thekišokwalakwatšo goba a dira gore e bontšhwe—

- (a) mo seporong sa ditimela;
- (b) ka ntle ga lefelo la setoropo leo le lbonagalago go tšwa go tsela ya goba seporong sa ditimela;
- (c) yeo e bonagalago go tšwa go tsela ya lephefo mo lefelong la setoropong mme e bokgole bja dimitara tse 250 go tšwa mollwaneng wa lefelo la tsela ya lephefo;
- (d) yeo e bonagalago go tšwa tseleng ye nngwe le ye nngwe ya porofensi goba seporong mo lefelongla toropo, mo go naga yeo e tsenelago tsela ya porofensi goba seporo goba mo go naga yeo e kgaoganego le tsela ya porofensi goba seporo ka mokgotha.

(3) Karolwana ya (2) e ka se diragatšwe go bontšheng ga thekišokwalakwatšo yeo e sepelago ka dinyakwa tšeo di beilwego ge e le gore di gona ka ga mohuta, diteng goba bogolo bja thekišokwalakwatšo yeo goba nako, mokgwa goba lefelo ka pontšho, mo pontšho e dumeletšwego ke goba ka tlase ga molao wo o amegago, go thekišokwalakwatšo—

- (a) e bontšhwa go ya ka tumelelo yeo e filwego pele ga letšatši la go diragatša Molao wo ka tlase ga molao, go ya ka nako yeo thekišokwalakwatšo e bontšhwago go ya ka dinyakwa tša, ka go ya ka tumelelo, di a diragatšwa goba di be di diragatšwa pelenyana ga letšatši leo, goba
- (b) e bontšhwa ka molao lefelong la pelenyana ga tsela goba seporo tšeo di amegago le tsebagatšwa bjalo ka tsela ya porofensi goba seporo le ka nako yeo e tla dulago e bontšhwa lefelong leo, ntle le ge tlošo ya yona e laetšwe ka tlase ga karolwana ya (5) le lebaka leo ka lona e swanetšego go tlošwa, le fedile; goba

- (c) e swanetše go bontšhwa go ya ka molao mme e bontšhwa go ya ka molao.

(4) Molekgotla Phethiši a ka hlaloša ka melawaneng yeo e dirwago ka go karolwana ya (3) ka go —

- (a) hlopha ditsela tša porofensi le diporo ka go magoro ka mabaka a sebopego sa naga, tikologo goba mohola wa tlhamo (architectural importance) goba, mo mabakeng a ditsela, mabakeng a tšhireletšego goba mo mabakeng ao a swanago le ao;

- (b) go hlopha dithekišokwalakwatšo ka go magoro mabakeng a go ukamela taolo le go laola pontšho goba tlhomo;

- (c) gore magoro a mangwe a thekišokwalakwatšo a ka bontšhwa fela ka morago ga tumelelo yeo e dirilwego ka go ngwalwa ke Molekgotla Phethiši goba mmasepala yo a amegago ka kgopelo mabakeng a dintlha tša malebiša, bonnyane ye nngwe ya tšona e swanetše go ba le dipelo tša dinyakišiši tša saense tšeo di beilwego ka go melawana mo e lego gore Molekgotla Phethiši goba mmasepala yoo ba ka—

- (i) fana goba ba gana ka tumelelo yeo go ya ka melawana mme ba ka, ge e le gore tumelelo e a fiwa, bea—

- (aa) dinyakwa tšeo thekišokwalakwatšo e swanetšego go di latela;

- (bb) lebaka leo tumelelo e tla le tšego;

- (cc) mkgwa le lefelo le mabaka ao ka wona le magora ao thekišokwalakwatšo e swanetšego go bontšhwa ka wona;

- (ii) ge tumelelo e ganwa, ba swanetše go bea lenaneotshepetšo go dira ditlhalošo go Lekgotla la Motse Setoropo;

- (d) bea tšhelete yeo e swanetšego go lefelwa ge go kgopelwa tumelelo yeo goba ge go fiwa tumelelo yeo;

- (e) gore mananeotshepetšo a latelwe ge go kgopelwa tumelelo yeo;

- (f) gore tšhelete ya hlahlobo e lefelwe goba tšhelete ya tlhahlobo ya nako le nako e tla lefelwa ke batho bao ba bontšhwago ka go molawana, mo tumelelo yeo e filwego;

- (g) go mekgwa ya pontšho, diswantšho le lesedi la

thekišokwalakwatšo;

- (h) go tšhireletšego, tshomišo le maemo a thekišokwalakwatšo
- (i) go sebopego le tihamo ya thekišokwalakwatšo, le maemo le hlokomelo.

(5) Motho mang goba mang yo a bontšhago thekišokwalakwatšo kgahlanong le dikgontšhi tša karolo ye goba a dira gore e bontšhwe, goba mong wa naga yeo thekišokwalakwatšo e bego e bontšhitšwe mme a laetšwe go e tloša ke Molekgotla Phethiši ka go ngwala, o swanetše go dira bjalo mo lebakeng leo le beilwego ka go tsebišo, yeo e ka se bego e nnyane go matšatši a 14 go ya ka karolwana ya (7).

(6) Ge motho yo a filwego tsebišo go ya ka karolwana ya (5), a palelwa ke go tloša thekišokwalakwatšo yeo e bontšhwago ka go tsebišo lebakeng leo le beilwego ka go yona, Molekgotla Phethiši a ka e tloša mme a tsena ka go thoto yeo e amegago lebakeng leo ntle le tumelelo ya mong goba modudi, go sa kgathatšege dikgontšhi tša Molao wo, mme a nyaka ditshenyegelo tša tlošo go motho yoo.

(7) Go sa kgathatšege karolwana ya (5), mo thekišokwalakwatšo e bontšhwago kgahlanong le karolo ye mme e hlola seemo se kotsi sa tšhoganetšo, Molekgotla Phethiši a ka diragatša go ya ka karolwana ya (6) ka kgahlego ya setshaba goba ka tšhireletšego ya setšhaba ntle le go tsebiša motho mang goba mang go tloša thekišokwalakwatšo yeo.

(8) Motho yo a tshelago karolwana ya (1) goba (2) goba yo a retelelwago ke go tloša thekišokwalakwatšo ge a laetšwe go dira bjalo ka tlase ga karolwana ya (5), o oba molato.

(9) Mo mabakeng a karolo ye, ntle le ge go hlatselwa ka mokgwa wo mongwe—

- (a) thekišokwalakwatšo e tla tšewa go ba e bontšhwa—
 - (ii) ke motho yo a e hlomilego goba ka mokgwa wo mongwe a dirile gore e bonagatšwe, le
 - (ii) mo mabakeng a thekišokwalakwatšo mabapi le setšweletšwa goba selo seo se tšweleditšwego sa hlama ke motho o a itšego, goba go tirelo yeo e fiwago ke motho yo aitšeng, goba go kgwebo, tiragatšo goba lefelo leo e lego la motho yo a itšeng, ka motho yoo;
- (b) dithekišokwalakwatšo di tšewa go ba di bontšhiwa ka morago ga karolo ye;
- (c) motho yo e lego mong goba a dulago nageng yeo thekišokwalakwatšo e bontshitšwego motšweletši wa selo

goba mong wa kgwebo goba tiragatšo yeo thekišokwalakwatšo e lego mabapi le yona goba lekalatiro la motšweletši yoo goba mong ba tla tšewa ba bontšhitšhe thekišokwalakwatšo yeo goba ba e dumeletše gore e bontšhwe.

(10) Thekišokwalakwatšo e fe goba e fe teo e hlomilwego goba e bontšhitšwego mathomong a karolo ye, yeo e ileditšwego ke Molao wo, mme ga se thekišokwalakwatšo yeo Molekgotla Phethiši a ka e fago tumelelo, e swanetše go tlošwa mo matšatšing a 90 a tsenyo tirišong yeo.

(11) (a) Thekišokwalakwatšo e fe goba e fe teo e hlomilwego goba e bontšhitšwego mathomong a karolo ye, yeo, go ya ka Molao wo, ga se ya swanelwa go hlomiwa le go bontšhwa ntle le tumelelo ya Molekgotla Phethiši goba bolaodi bjo bongwe, mong wa Thekišokwalakwatšo, goba motho yo a e bontšhitšego goba a e dumeletšego gore e bontšhwe, goba mong wa naga yeo go yona Thekišokwalakwatšo ebontšhitšwego, o swanetše go kgopela go Molaodi Phethiši, goba bolaodi bjo bongwe matšatšing a 90, bjalo ka ge go ka ba ka gona, ka ga thomo yeo, ge go pala seo, Thekišokwalakwatšo e tla tlošwa semetseng.

(b) ga go kgopelo yeo e tlogo dirwa mabapi le Thekišokwalakwatšo yeo e hlalošwago ka go karolwana ya10).

(12) Ge thekišokwalakwatšo yeo e hlalošwago ka go karolwana ya (11) e gannwe, thekišokwalakwatšo e swanetše go tlošwa mo matšatšing a 30 a kamogelo ya tsebišo ya kgano yeo mme ge tsebišo e rometšwe ka poso yeo e netefaditšwego, moamogedi wa lengwalo o tla tšewa go ba a le amogetše mo matšatšing a seswai a thomelo ya lona.

Dinamelwa tšeo di sa hklwego di šoma, ditšhila bjalo, bjaloetc. Mo tseleng ya porofensi goba seporonbg

45. (1) Ga go motho yo a swanetšego go—

- (a) bea goba go tlogela dinamelwa tšeo di sa hlwego di šoma goba motšhene goba karolo yeo e sa hlwego e šoma ya wona, goba ditšhila di fe goba di fe goba dilo mo tseleng ya porofensi goba seporo;
- (b) ntle le tumelelo ya Molekgotla Phethiši goba kgahlanong le magora ao a beilwego ke Molekgotla Phethiši mme a hlalošitšwe, a bea goba go tlogela, gore di bonagale go

tsela tya porofensi goba seporo, dinamelwa tše di sa hlwego di šoma goba motšhene goba karolo mo nageng yeo e lego ka ntle ga lefelo la setoropo mo bokgoleng bja dimitara tše 200 go tloga mollwaneng wa tsela ya porofensi goba seporo.

(2) Molekgotla Phethiši a ka tloša dinamelwa tše di, sa hlwego di šoma goba motšhene goba karolo yeo e sa hlwego e šoma ya wona goba ditšhila tše di hwetšwago mo tseleng ya porofensi goba seporo, mme a ka hwetša ditshenyegelo go motho yo a di lahletšego goba a di tlogetšego mo tseleng ya porofensi goba seporong.

(3) Ge, mo nageng yeo e bolelwago ka go karolo ya (1)(b) go hwetšwa dinamelwa tše di sa hlwego di šoma goba motšhene goba karolo yeo e sa hlwego e šoma ya wona goba ditšhila goba dilo tše dingwe tše di bonagalago mo tseleng ya porofensi goba seporong, mme motho yo a di lahletšego fao goba a di tlogetšego goba motho yo a swanetšego go di tloša mo nageng o laetšwe ke Molekgotla Phethiši ka tsebišo ka go ngwala go di tloša go tšwa nageng goba go tšea magato ao a swanetšego gore di se hlwe di bonagala mo tseleng ya porofensi goba seporong —

(a) motho yo o swanetše go di tloša mo nageng goba go tšea magato ao a swanetšego mo lebakeng leo le beilwego ka go tsebišo, ntle le ge—

(i) motho yo a ntšha tumelelo yeo e ngwetšwego go tšwa go Molekgotla Phethiši a dumelela goba gona ga dilo tše mo nageng ka tlase ga mabaka ao a amegago; goa

(ii) mo go motho yo a nago le maikarabelo, a go kgotsofatša Molekgotla Phethiši gore ga se a bea goba a tlogela senamelwa, motšhene, karolo goba ditšhila goba selo mo nageng mme ga se a dumela gore se bewa goba se tlogelwe mo ke lakatiro goba mošomi wa motho yo a nago le maikarabelo a seo, mme ga a lemoga ntlha yeo;

(b) Molekgotla Phethiši, ge motšhene, karolo goba ditšhila goba selo di sa tlošwa mo lebakeng leo le beilwego ka go tsebišo, mme a kgotsofetše gore ga go motho yo a swerego tsebišo ya go ngwalwa ya Molekgotla Phethiši go ya ka temana ya (a)(i), a ka di tloša mo nageng mme a tšea magato ao a swanetšego go re di se hlwe di bonagala mo tseleng ya porofensi le deporong, mme a hwetša

ditshenyegelo tša tlošo goba tša magato go motho yo go ya
ka temana ya (a) a bego a swanetše go tloša goba go tšea
magato ao a swanetšego

Dihlangwa goba mešomo ye mengwe mo , godimo ga, goba ka tlase ga ditsela tša
porofensi le diporo tša ditimela goba nageng tše dingwe

46. (1) Ntle le ge go hlalošitšwe ka go karolwana (2) goba (3) goba go
dumeletšwe ka karolo ya 44, mme go sa kgathatšege dikgontšhi tša melao ye mengwe,
ga go motho yo ntle le tumelelo ya Molekgotla Phethiši yeo e ngwetšwego goba
kgahlanong le tumelelo yeo , a ka dirago tšeo di latelago—

- (a) ka godimo, ka tlase ga tsela ya porofensi le seporo sa
setimela goba mo nageng yeo e ileditšwego kago, a hloma,
a aga goba a bea goba a hlama seagwa goba dilo tše
dingwe (go akaretšwa melete ya mebaene, tahlelo le se
sengwe le se sengwe seo se lego mo nageng yeo se lego
go yona le ge se sa dire karolo ya naga yeo);
- (b) a dira diphetogo tša hlamo goba koketšo ya sehlangwa
goba selo seo se lego mo, ka godimo, goba katlase ga tsela
ya porofensi goba seporo goba nageng yeo e ileditšwego
kago;
- (c) a fana ka tumelelo ya go hlama, go aga, go ala goba go
hlama sehlangwa goba selo seo se lego mo, ka godimo,
goba katlase ga tsela ya porofensi goba seporo goba
nageng yeo e ileditšwego kago goba go fetola sehlangwa le
go se oketša goba dilo tše dingwe tšeo di lego fao.

(2) Karolwana ya (1) e ka se diragatšwe go—

- (a) Kago ya sehlangwa seo se hlomilwego pele ga—
 - (i) lefelo leo le amegago le e ba lefelo leo le ileitšwago
kago , goba r
 - (ii) mathomong a karolo ye, ge e le gore hlomo yeo e ka
be e le molaong pele ga tsenyo tirišong yeo ;
 - (b) legora goba leboto ka ntle ga lefelo la tsela goba seporo leo
le sa yego godimo go feta bogodimo bjo bo beilwego ka
godimo ga naga yeo di emego go yona.
- (3) (a) Molekgotla Phethiši, go ya ka matla a gagwe, a ka dumela
goba a gana tumelelo go ya ka karolwana ya (1);
- (b) ge a efa tumelelo, Molekgotla Phethiši a ka bea—
 - (i) dinyakwa tšeo sehlangwa, selo, phetošo goba

koketšo di swanetšego go di obamela;

(iii) mokgwa le maemo ao ka wona, lefelo leo le maemo a sehlangwa ao ka wona se tla hlongwago, sa agwa, sa alwa, sa hlangwa goba sa dirwa, le

(iv) maswanediao a swanetšego diragatšwa ke mong wa naga yo a amegago ge sehlangwa, selo, diphetogo goba koketšo di hlongwa, di agwa, di alwa, di hlangwa goba sa dirwa.

- (4) (a) Ge maswanedi a bewa ka mabaka ao a gapeletšago ka tlase ga karolwana ya (3)(b), Mongwadiši wa Dititi yo a nago le taolo ya lefelo leo le amegago o swanetše go, ka kgopelo yeo e ngwetšwego go tšwa go Molaodi Phethiši, ngwala maswanedi ao mo go thaetleletiti ya naga yeo e amegago ka go diretšisetara tša maleba;
- (b) tšhelete mabapi le go ngwadišwa moo e lefelwa ke motho yo a fiwago tumelelo;
- (c) Molaodi Phethiši a ka gapeletša kobamelo ya maswanedi ao a beilwego.

(5) Molaodi Phethiši a ka lefiša rente ya dihlengwa le mediro ye mengwe yeo e lego lefelong la tsela ya porofensi le seporo goba lefelong la tsela ya porofensi le seporo mo nageng yeo e lego ya Porofensi, e ka ba ka palomoka ga tee goba ka dikgaokgao.

(6) Molaodi Phethiši a ka lefiša tšheleteya hlahlobo goba ya hlahlobo ya nako le nako ka tšhelete yeo e beilwego mo tumelelo e filwego ka tlase ga karolwana ya (3).

(7) Mo motho yo a se nago tumelelo yeo e nyakwago ke katroloya (1) goba kgahlanong le tumelelo yeo, o hlomile, a aga, a ala goba a hlama sehlangwa goba selo mme a fa tumelelo ya go dira seo, Molekgotla Phethiši ka tsebišo yeo e ngwetšwego a ka laela motho yoo go tloša sehlangwa seo se sa dumelwago, selo, phetošo goba koketšo mo lebakeng leo le amogegago leo le swanetšego go bontšhwa ka go tsebišo fela leo le ka se bego ka tlase ga matšatši a 30 go tloga go letšatši la tsebišo.

(8) Ge motho yo a filwego tsebišo go ya ka karolwana ya (7), a retelwa ke go obamela tsebišo ka lebaka leo le beilwego, Molekgotla Phethiši a ka se tloša mme a hwetša ditshenyegelo go motho yoo.

- (9) (a) Go sa kgathatšege dikgontšhi tša melao ye mengwe, Molekgotla Phethiši a ka tloša goba a šuthišetša sehlangwa goba selo lefelong le lengwe leo a le a ka le beago ge a

bona gore di hlola seemo se kotsi seo se nyakago go emelwa ka maoto ka tšhoganetšo ka dikgahlego tša setšhaba goba go tšhireletšego ya sona, mo sehlangwa goba selo di hlomilwego, agilwego, adilwego goba di hlamilwego go goba ka godimo, goba ka tlase ga—

- (i) tsela ya porofensi goba seporo sa setimela;
- (ii) naga yeo e ileditšwego kago, goba
- (iii) naga ye nngwe yeo e lego kgauswi le tsela ya porofensi le seporo bjalo ka ge go laetšwe ka go ka go mabaka a karolo ya 48(5);

- (b) mo motho a nago le maikarabelo go ya ka molao go tloša goba go šuthiša sehlangwa seo goba selo seo seo se hlomilwego, se agilwego, se adilwego goba se hlamilwego, Molekgotla Phethiši a ka nyaka ditshenyegelo tša tlošo le tšhutišo go motho yoo.

- (10) Motho mang goba mang yo a retelelwago ke go obamela karolwana ya (1) goba a palelwago ke go obamela tsebišo ya karolwana ya (7) o oba molato

Go rekiša ditseleng tša porofensi goba seporong goba mo lefelong leo le ileditšwego kago

47. (1) Ntle le ge go hlalošitšwe ka go karolwana (3), ga go motho yo ntle le tumelelo ya Molekgotla Phethiši yeo e ngwetšwego goba kgahlanong le magora a tumelelo yeo , a ka rekišago goba a bontšha, fana goba go tšweletša dithoto go rekiša—

- (a) mo tseleng ya porofensi goba seporong sa setimela
- (b) mo go ditlabelotirišwa tša dinamelwa ka tlase ga taolo ya Molekgotla Phethiši, goba
- (c) naga yeo e ileditšwego kago.

(2) Mo mabakeng a ditlabelo tša go šomiša dipase , dithekisi goba ditimela le banamedi ba tšona, tumelelo ka tlase ga karolwana ya (1) e ka fiwa fela mo mafelong ao a ikgethang ao a diretšwego tša thekišo.

(3) Karolwana ya (1) e ka se diragatšwe go motho yo a tšwelago pele ka kgwebo goba tiragatšo ka morago ga ge tsela goba seporo ditsebagaditšwe bjalo ka tsela ya porofensi goba seporo sa ditimela goba naga e ba yeo e ileditšwego kago, ntle le ge motho yo a laetšwe ke Molekgotla Phethiši ka go ngwala gore a tlogele.

(4) Mošomi wa Porofensi goba motho yo a filwego tumeleo go seo ke Molekgotla Phethiši ka go nwala, mošomi wa mmasepala yo a beilwego goba a

thwetšwego go diragatša kgapeletšego ya tatelo ya molao mo tseleng ya porofensi le motho yo go ya ka molao wa dinamelwa tša tseleng, a ka—

(a) ge e le gore mošomi yoo, mohlankedi goba motho (mo karolong ye o bitšwa mohlankedi yo a nago le bokgoni) o gononwa ka mabaka ao a kwagalago gore motho o dirile modiro wo e lego gore go wona go nyakega tumelelo ya Molekgotla Phethiši ya go ngwalwa go ya ka karolwana ya (1), o laela gore motho a hlagiše go mohlankedi yo a nago le bokgoni tumelelo yeo e ngwetšwego ya go dira modiro woo ;

(b) ge motho yoo go yena taelo yeo e dirilwego, a palelwa ke go ntšha tumelelo yeo e ngwetšwego, go mohlankedi yo a nago le bokgoni, goba ge mohlankedi yo a nago le bokgoni a gononwa ka mabaka ao a kwagalago gore motho o dirile modiro wo o sego molaong go ya ka karolwana ya (1) a ka—

(i) kgopela leina leo le tlatšego le aterese ya madulo ya motho gona ka nako yeo;

(ii) laela gore motho a tloše go tšwa go lefelo leo le ileditšwego kago goba tsela ya porofensi goba seporo goba ditlabelotirišwa tše dingwe tša dinamelwa—

(aa) selo se fe goba se fe seo se diragaditšwego mabapi le modiro woo goba seo mohlankedi yo a nago le bokgoni a gononwago gore se diretšwe go šomišetšwa modiro woo ke motho yoo; goba

(bb) sehlangwa, tente, senamelwa, setlabelo goba selo se sengwe ka go, mo go, goba seo ka sona go diragaditšwego modiro woo, goba ka go, mo go nago le selo seo, mohlankedi yo a nago le bokgoni a gononwago ka mabaka ao a kwagalago gore se diretšwe go šomišetšwa modiro woo ke motho yoo; goba

(c) go tloša go tšwa go tsela ya porofensi , seporo, ditlabelotirišwa tša dinamelwa goba lefelo leo le ileditšwego kago, selo, sehlangwa, tente, senamelwa, setlabelo goba selo se fe goba se fe se sengwe seo se boletšwego go temana ya (b)(ii), goba seo mohlankedi yo a nago le bokgoni

a se hwetšago mo go tsela ya porofensi seporo, ditlabelotirišwa tša dinamelwa goba lefelo leo le ileditšwego kago mme a gononwa ka mabaka ao a kwagalago gore di dirišitšwe, goba di diretšwe go šomišetšwa, ke motho mabapi le tlolo ya karolwana ya (1), mme a nyaka ditshenyegelo tša tlošo go tšwa go motho yo a amegago.

(5) Motho o oba molato—

- (a) gea tshela dikgontshi tša karolwana ya (1); goba
- (b) ge a retelelwa ke go fa mohlankedi yo a nago le bokgoni leina leo le tlatšego le aterese ya madulo go ya ka karolwana ya (4)(b)(i); goba
- (c) ge a paletšwe ke go obamela taelo yeo e filwego ka tlase ga karolwana ya (4)(b)(ii).

(6) Mmasepala yo a amegago a tšea mediro ya Molaodi Phethiši ka tlase ga karolo ye, ka kwano le Molekgotla Phethiši.

Tumelelo ya Molaodi Phethiši yeo e lego bohlokwa go hlama goba go godiša metse setoropo ye mengwe le karolo ya naga ye nngwe

48. (1) Go sa kgathatšege dikgontšhi tša molao we mongwe, Modiratekonyakišišo Kakaretšo (Surveyor-General) a ka nna a se dumelele lenaneopeakanyo la kakaretšo goba sethalwa sa setsha, setene, dijarata goba mafelo a madulo ao ka moka a bopago motse setoropo goba sehlopha (e ka di kopane ka goba ka ntle ga difero tša go tsenelana le mafelo ao a bulegilego ao a, goba a diretšwego go ba mafelo a setšhaba) ge e le gore karolo e fe goba e fe ya setsha, setene, madulo di wela ka go lefelo leo le ileditšwego kago, ntle le ge lenaneopeakanyo la kakaretšo goba sethalwa di sepelelana ka tshwanelo le lenaneopeakanyo goba sethalwa sa kalo yeo e šišintšwego ya motse setoropo goba sehlopha yeo Molekgotla Phethiši a e dumeletšego ka go ngwala.

(2) Karolwana ya (1) e tla diragatšwa gape, le dophetogo tšeo di nyakegago, go setlalwa sa karolo ya naga seo se kopanago le motse setoropo goba sehlopha sa ditsha, ditene, madulo, ge e le gore karolo yeo ya naga e ka go naga yeo e ileditšwego kago.

(3) ge naga goba karolo yeo ya naga e ka go naga yeo e ileditšwego kago, Modiratekonyakišišo Kakaretšo a ka nna a se dumelele lenaneopeakanyo la kakaretšo goba sethalwa sa karologanyo ya naga yeo goba karolo.

(4) Mmasepala goba bolaodi bjo bongwe bo se fe tumeleo ya phetogo ya tšhomišo ya naga go thoto yeo e lego kgauswi le tsela ya porofensi mo lefelong la setoropo, ntle le ge Molekgotla Phethiši a file tumelelo ya phetogo ka go ngwala.

(5) Molekgotla Phethiši a ka gana go fa tumelelo ka tlase ga karolwana ya (3) gobar (4) ge fela a kgotsofetše gore karolanyo yeo e amegago e tla šitela maikemišetšo a Molao-wo.

(6) (a) Molekgotla Phethiši a ka fa tumelelo ka tlase ga karolwana ya (3) gobar (4) ka mabaka a—

(i) go thibela karolanyo goba karolanyo ya go tšwela pele ya naga goba ya karolo yeo e bontšhitšwego ya yona;

(ii) go thibela tšhomišo ya naga goba karolo yeo e bontšhitšwego;

(iii) go thibela palo goba bokgole bja meago goba dihangwa tše dingwe tšeo di ka agawago mo naga goba mo karolong yeo ye nge ya yona;

(iv) go thibela hlomo, kago, goba go hlama sehlangwa go goba selo mo go, ka godimo goba ka tlase ga karolo

e ya yona mo bokgoleng bjo bo beilwego go tloga tseleng tseleng ya porofensi goba seporo tšeo

di amegago le tšeo di amegago.

(b) go a fa tumelelo yeo Molekgotla Phethiši a ka hlaloša gore kopantšhwa le naga ye nngwe, thaetlele ya naga yeo e kopantšwego e tla ba go ya ka mabaka ao a laetšwego ka

temana ya (a).

(7) mabaka ao a beilwego ka go karolwana ya (6) a ka diragatšwa go dumelela go se obamele le go tloga ka tumelelo ya Molekgotla Phethiši.

(8) (a) Go sa kgathatšege dikgonegišo tša Molao wa Ngwadišo ya Dititi 1937 (Molao wa Nomoro ya: 47 wa 1937)—

(i) motho yo a neelanago ka naga yeo e ka go yona go diragatswago mabaka ao hlalošwago ka go karolwana ya (6) o swanetše go tšenya ka gare ga titi ya neelano;

(ii) Mongwadiši wa Dititi o swanetše go ngwala ka go thaetleletiti ya naga yeo e swerwego ke motho yo a fago neelano, mabaka ka moka ao a diragatswago go naga a tšewe bjalo;

(iii) setifiketi sa sa thaetlele yeo e kopantšwego mabapi le naga yeo e kopantšwego yeo e bolelwa go ka go karolwana ya (6) se swanetše go ba le mabaka ka moka ao thaetlele ya naga yeo e tla fiwago go ya

tente goba sehlangwa se sengwe go dudiša bahlankedi le bašomi bao ba thwetšwego go ditlabeleditirišwa tša dinamelwa goba ba dira mešomo ye mengwe yeo e lego mabapi le seo,

- (e) lota, e ka ba ka go, goba go ya ka karolo ya 21, ka ntle ga lefelo la tsela goba seporo bobolokelo, polante, didirišwa tša metšhene goba dilo tše dingwe tše Molekgotla Phethiši a di bonago di swanetše go aga goba go hlokomela ditlabeleditirišwa tša dinamelwa;
- (f) tšea meetse goba a dira maano a mangwe a go fana ka meetse ao Molekgotla Phethišo a a bonago a swanetše go diragatša dikgontšhi tša Molao wo ge e le gore meetse a ka se tšewe go tšwa go letamo leo le agilwego, petse, ntle le tumelelo ya mong wa naga;
- (g) go ya ka dikgontšhi tše dingwe tša Molao wo, ukamela ka go laola, (regulate) a laola ka taelo (control) a tswalela goba a fapoša matseno go goba matšo go tsela ya porofensi goba seporosa ditimela;
- (h) hiriša goba a tlogela naga, didirišwa goba dilabelo tše e lego tša Porofensi a hiriša goba a tlogela ditokelo tša naga tsa Porofensi tše di ilego tša fiwa mabapi le ditlabeleditirišwa tša dinamelwa mme ga di sa hlwele di nyakega ka nako yeo ka pele, goba a adimiša didirišwa tše goba ditlabeleditirišwa goba a fana ka ditokelo tše di sa lefelwego tša lebakanyana go naga yeo;
- (i) lokiša goba a fetola naga goba a kaonafatša mafelo a tsela ya porofensi goba seporo;
- (j) lefiša tšhelete goba rente go tumelelo e fe goba e fe yeo e fiwago motho go ya ka temana ya (o) goba dikarolo tša 42, 43, 44, 46, goba 47 go fana ka, go aga, go hloma, hlama, diragatša mošomo go, ka godimo goba ka tlase ga tsela ya porofensi, seporo goba ditlabeleditirišwa tša dinamelwa railway line or other transport infrastructure, go se sengwe le se sengwe seo se hlalošitšwego ka go dikarolo tše ntle le tšhelete ya kgopelo, tše di ka lefelwago ka ditšhelete tše di ka bewago;
- (k) fana ka thušo ya ditšhelete le ye nngwe, ka kwano le mong wa naga go hloma le go hlokomela magora, dikgoro le dihangwa tše dingwe mo ditseleng tša porofensi le seporo goba naga yeo e lego kgauswi le tšona, goba go aga le go hlokomela tsela e fe goba e fe le diporo tša ditimela;

- (l) fana ka thušo ya ditšhelete le ye nngwe go mmasepala, ka mabaka ao Molekgotla Phethiši a ka a beago—
 - (i) go aga le go hlokomela ditlabelotirišwa tša dinamelwa mo lefelong la wona la taolo;
 - (ii) go tšewa ga naga ke mmasepala goba tokelo ka go naga ka mabaka ao a boletšwego go temana ya (i);
- (m) aga le hlokomela tsela goba karolo ya yona mo lefelong la taolo ya mmasepala legatong la mmasepala yoo;
- (n) ala, šuthiša goba go tloša seporo, tsela ya terempe goba karikana ya go kgorometšwa ka gare tsela ya porofensi;
- (o) fana ka ditlabelo tša ditirelo mme a kgonagatša ditirelo tša mafelo a dinamelwa a go tšhela makhura, mabenkele a bojelo, mapatlalo a go bapala le ditlabelo tše dingwe go šomišwa ke batho bao ba lego leetong mo ditseleng tša porofensi;
- (p) ka tsebišo ka go Kasete ya Porofensi, a ka thibela goba a ganetša tshepelo ya diruiwa goba diphoofolo tše dingwe ntle le tšeo di lego ka senamelweng mo tseleng ya porofensi yeo e filwego ka go tsebišo, goba a laela gore diruiwa di ka se sepetšwe mo tseleng yeo ntle le tumelelo yeo e ngwetšwego ya Molaodi Phethiši mme a ka, ge diruiwa tšeo di hwetšwa mo tseleng kgahlanong le tsebišo yeo goba ntle le tumelelo, a ka di thopa ka mokgwa wo o beilwego, goba
- (q) diragatša matla a fe goba a fe ao e lego a nko yeo ya tiragalo goba ao a tlaleletšago matla ao a badilwego go temana ya (a) go ya go (p).

(3) Kgoro e swanetše go fana le go hlokomela maswao a tsela, ditlabelo tša go laola dinamelwa le ditšhupo bjalo ka ge e ka bona go hlokagala go hlahla le tšhireletšego ya dinamelwa go ditsela tša porofensi mme e ka dira bjalo le go ditsela tša go tsenelela, mme e ka, go ya ka Molao wa Bosetšhaba wa Dinamelwa tša Tsela tša Fase, 1996 (Molao wa Nomoro ya. 93 wa 1996), tšea sephetho sa gore ke kae mo disaene, ditlabelo le ditšhupo di ka hlongwago goba tša bewa.

Kwano le bolaodi bjo bongwe goba batho

51. (1) Molaodi Phethiši a ka ruma kwano yeo e bolelwago ka go karolwana ya (2) le—

- (a) , porofensi ye nngwe;

- (b) mmasepala;
 - (c) Lekalatiro la Bosetšhaba la Ditsela la Afrika Borwa (South African National Roads Agency Limited) leo le hlamilwego ka karolo ya 2 Molao wa Lekalatiro la Bosetšhaba la Ditsela la Afrika Borwa, 1998 (Molao wa Nomoro ya. 7 wa 1998);
 - (d) Khoporešene ya Banamedi ba Ditimela ya Afrika Borwa (South African Rail Commuter Corporation Limited) yeo e hlamilwego go ya ka karolo ya 22(1) ya Hlatlamo ya Semolao go Molao wa Ditirelo tša Dinamelwa tša Afrika Borwa 1989 (Molao wa Nomoro ya 9 wa 1989); (Legal Succession to the South African Transport Services Act, 1989 (Act No. 9 of 1989);
 - (e) Khamphani ya (Transnet Limited) e hlamilwe ka tlase ga karolo ya 2 ya Molao wo o boletšwego ka go temana ya (d); goba
 - (f) motho o fe goba o fe goba setho, ka go karolo ye bao ba hlalošwago bjalo ka "lehlakore le lengwe".
- (2) Kwano yeo e hlalošwago ka go karolwana ya (1) e ka rungwa

ge—

- (a) lehlakore le lengwe le tla tšea maikarabelo ka moka a goba mabapi le tsela ya porofensi goba seporo goba a ditlabelotirišwa tša dinamelwa. Mo lebakeng la tsela ya porofensi, e tla tšwela pele go ba tsela ya porofensi go fihlela Molekgotla Phethiši a e tsebagatša ka tsebišo ka go Kasete ya Porofensi gore ga go sa le bjalo mo mabakeng a Molao wo, goba
- (b) lehlakore le lengwe le ka dira mošomo mabapi le tsela ya porofensi goba seporo goba a ditlabelotirišwa tša dinamelwa, go akaretšwa go agwa le go hlokomelwa ga tšona goba mošomo o dirwe ka tise ga lona, legatong la Porofensi goba Porofensi ya dira mošomo woo legatong la lehlakore le lengwe, ntle le fao go ya ka kwano, goba
- (c) tsela, mokgotha goba seporo sa ditimela tšeo di lego ka tlase ga taolo ya lehlakore le lengwe goba e le tša lehlakore le lengwe e tla tsela ya porofensi goba seporo mo mabakeng a Molao wo, mo lebakeng leo, mo lehlakore le lengwe e lego mmasepala, mmasepala o tla rwala

maikarabelo a go ntšha meetse a pula go tšwa go tsela yeo ya porofensi goba karošo ya wona le ditshenyegelo tšeo di bonwego fao, mme Molekgotla Phethiši a se rwale maikarabelo a tshenyo yeo e hlotšwego ge go ntšhiwa meetse a pula ke mmasepala yoo goba go palelwa ke go ntšha meetse ao a pula, goba

(c) naga yeo go yona tsela ya porofensi goba seporo di lego e neelwa lehlakore le lengwe, mo Porofensi e lego mong wa naga, goba

e) Porofensi e tla diragatša mešomo e fe goba e fe ka mo go Molao wo, goba e šome mo mabakeng a goba mabapi le mešomo ya mohuta woo, mo lefelong la taolo ya, goba mo lefelong leo e lego la lehlakore le lengwe, ka ditšhenyegelo tsa bolaodi bjo bongwe, go ya ka Molao wo.

(3) Kwano go ya ka karolwana ya (2) e ka kgontšha go hlakanela ditshenyegelo tša porotšeke magareng ga mhlakore a mabedi.

(4) Mo kwano e fihletšwego ka tlase ga karolwana ya (2)(d) go neelana tsela go mmasepala, tsela yeo e amegago goba karolo ya yona e tla tšewa goba tsela ya mmasepala goba mokgotha mo lefelong la taolo ya mmasepala yo a amegago, mme ga go na hlatswadiatla yeo e tla lefelwago go mong wa naga yeo e tšerwego ke tsela goba mokgotha.

SERIPA SA 6: DIKGONTŠI KA KAKARETŠO

Dithibelo tša kakaretšo

52. (1) Go sa kgathatšege molao o fe goba o fe, fela e le go ya ka karolwana ya (4), ga go motho goba institšhušene, go akaretšwa le setho sa mmušo bjalo ka ge go hlalošwa ka go karolo ya 239 ya Molaotheo, a ka go, ntle le ge go dumelelwa ke Molao wo—

(a) tsena ka go tsela ya porofensi, seporo goba tsela ya go tsenelela ka go hloma goba go aga, sehlangwa, legora, foro, mosela, molete, sefero sa dinamelwa goba lepheko le lengwe goba go ala phaephe, terata goba lethala go goba ka godimo goba ka tlase ga tsela goba seporo;

(b) tlogela goba a bea mapheko ao a ka bago kotsi go dinamelwa goba ditšhila tša mohuta o fe goba o fe, dilahlelwa, molora, digalase, dikotokoto, dipikiri, ditshehlana

tša tšhipi, dikota, makala a dihlare, maswika goba materiale wo mongwe mo lefelong la tsela goba seporong;

- (c) tlogela senamelwa goba karolo ya sona mo lefelong la tsela goba seporo;
- (d) senya tsela ya porofensi goba seporo goba ditlabelotirišwa tša dinamelwa goba a tšholla makhura (fuel) goba dikhemikale tse dingwe goba kgase mo tseleng ya porofensi goba seporong goba goba go hlola tshenyo ya mo go pheibilwego;
- (e) epa, tloša goba a fetša mobu, bogodimo, kerabole, dikgao, mabopo le dihlahlakelelo tša tsela ya porofensi, seporo goba tsela ya go tsenelela;
- (f) hloma, aga, bea goba go bontšha ka go, ka godimo, goba go tsela ya porofensi, seporo goba ditlabelotirišwa tša dinamelwa tše dingwe, poroto, foreimi ya tsebišo, dipapetla goba setlabele se fe goba se fe seo ka sona go ka bontšhwago thekišokwalakwatšomo, ntle le ge go dumeletšwe ke Molao wo goba molao wo mongwe, goba
- (g) penta goba a bea seswanšho, leleterere, sethalwa, saene, kemedi, kerafiti goba selo se sengwe sa go swana le kemedi mo tselebg goba leporogong goba godimo ga leswao la tsela;
- (h) ala seporo, tsela ta terempe goba karikana ya go kgorometšwa mo tseleng ya porofensi;
- (i) agago letšibogo go kgabaganya goba a epa tsela ya ka tlase ka tlase ga tsela ya porofensi goba seporo goba tsela ya go tsenelela, ntle le tumelelo yeo e ngwetšwego ya Molekgotla Phethiši, yo a ka beago magora a go fa tumelelo yeo;
- (j) rwala mathale a mohagase goba a mangwe goba diphaephe ka tlase goba go tsela ya porofensi, seporo goba tsela ya go tsenelela;
- (k) šomiša tsela ya porofensi yeo e lego ka tlase ga tokišo, ntle le ka mokgwa wo o bontšhwago ke Molekgotla Phethiš ka maswao a tsela goba mokgwa wo mongwe;
- (l) tswalela, aroša, fetola, goba ka mokgwa wo mongwe go tsena ka go tsela ya poroensi, seporo goba tsela ya go tsenelela;
- (m) kgokeletša go kgoro mo go tsela ya porofensi, seporo goba

tsela ya go tsenelela meetlwa goba dilo tše dingwe tšeo di ka hlolago kotsi go batho le diphoofolo goba tshenyo go thoto;

- (n) senya dihlae ka boomo, dimela goba dikaonafatšo mo go tsela ya porofensi gobaseporo sa ditimela;
- (o) thibela gobago hlolela Molekgotla Phethiši mapheko goba mohlankedi, mošomi goba wa lekalatiro la mmušo goba motho yo mongwe yo a filwego matla ke Molekgotla Phethiši go diragatša mošomo wa gagwe ka tlase ga Molao wo;
- (p) tswalela tsela ya porofensi goba tsela ya go tsenelela goba tsela e fe goba e fe yeo batho ba nago le maswanedi a go e šomiša goba a hloma legora goba lepheko go thibela setšhaba go šomiša tsela yeo;
- (q) tšuma mabone mo go, goba go oketša lesedi go tsela ya porofensi goba seporo ka mokgwa wo o tsenyago dinamelwa kotsinfg;
- (r) tsela ya porofensi yeo e tswaletšwego go dinamelwa ka leswao la tsela leo le swanetšego
- (s) dula mo e sego ka molao ka go tsela ya porofensi goba seporo goba ditlabelotirišwa tše dingwe tša dinamelwa tšeo di le go tša goba tšeo di lego ka tlase ga taolo ya Molekgotla Phethiši
- (t) hloma leswao la tsela ka go tsela ya porofensi goba seporo
- (u) arošetša dinamelwa go ka go tsela ya porofensi ntle le mabakeng a tšhoganetšo;
- (v) fetola, tloša, šuthiša, šitiša goba a senya setlabele sa tekonyakišišo seo se beilwego ke Molekgotla Phethiši goba wa lekalatiro la Molekgotla Phethiši, modira ditekonyakišišo goba mokontraka ge ba diragatša mešomo ya bona; goba
- (w) sepetša diruiwa mo tseleng ya porofensi goba seporong kgahlanong le tsebišo yeo e kwalakwaditšwego ka tlase ga tema ya (p) ya karolo ya 50(2) goba ntle le tumelelo yeo e nyakwago ke temana yeo.

(2) Motho yo a tshelago dikgontšhi tša karolwana ya (1) goba dikgontšhi di fe goba di fe tsa Molao wo mo go sego gwa tsebagatšwa kae goba kae gore ke molato, o oba molato.

(3) Mo molao o fago tumelo ya go diragatša mošomo wo o bolelwago

ka go karolwana ya (1), motho yo a dumeletšwego o swanetše go fa Molekgotla Phethiši bonnyane matšatši a 60 a tsebišo ya maikemišetšo a go diragatša mošomo, ntle le ge Molekgotla Phethiši a dumela go lebaka la ka tlase ga leo. Motho yoo o swanetše go lefa Molekgotla Phethiši ditshenyegelo bjalo ka ge di tla bewa ke Molekgotla Phethiši, go aroša go tsela goba seporo goba ditlabelotirišwa goba go dira tiragatšo ye nngwe le magato a hlokomelo ao a swanetšego go thuša go diragatša mošomo le go netefatša polokego ya bašomiši ba tsela.

(4) Molekgotla Phethiši a ka dumelela tiragatšo ya mošomo wo o ganetšwago ka go karolwana ya (1) ka go ngwala, go ya ka mabaka, le ka nako le ka go lefela tšhelete goba rente yeo Molekgotla Phethiši a e beago, ge Molekgotla Phethiši a kgotsofetše gore ga go tshenyo go tsela ya porofensi goba seporo goba ditlabelotirišwa tše dingwe tša dinamelwa goba kgoreletšego go batho yeo e ka hlolegago. Tšhelete yeo e ka lefelwa ka moka ga tee goba nako le nako, mme mabaka ao a bewa gore mokgopedi a lefelwe ditshenyegelo tšeo di amegago.

Melato le dikotlo

53. (1) Mang goba mang yo a obago molato ka Molao wo o tla swarwa a išwa kgolegong lebaka la go se fete dikgwedi tše tshela goba a lefišwa, goba go tšona tšohle, kgolego le tefišo.

(2) Kgoro e ka re morago ga go golega motho yo a dirilego molato go ya ka Molao wo, mo go nyakegago, ya laela motho go lefela kotlo go Molekgotla Phethiši go hlwatswa diatla ka ga tshenyo yeo e hlotšwego goba ya laela motho yoo go lokiša, go tloša goba go bušetša tshenyo morago go, thibelo ya, karošo go goba go hlola tšhitelo go tsela ya porofensi goba seporo goba ditlabelotirišwa tša dinamelwa

(3) Kgoro yeo e golegago motho ka molato wo o lego mabapi le go imetša senamelwa ka morwalo goba go tšholla dilo tšeo di lego kotsi mo go tsela ya porofensi ka tlase ga Molao wa Bosetšhaba wa Dinamelwa tša Tsela ya Fase, 1996 (Molao wa Nomoro ya 93 wa 1996) goba molao wo mongwe, a ka laela motho go lefela kotlo go Molekgotla Phethiši ya R10 000 go akaretša tshenyo yeo e hlotšwego tseleng yeo ka go imetša senamelwa ka morwalo goba go tšholla, ntle le ge Molekgotla Phethiši a ka bontšha gore tshenyo yeo e feta R10 000, mo lebakeng leo kotlo e swanetše go oketšwa go ya ka seo.

(4) Mo motho a laelwago ke kgoro go diragatša mošomo ka tlase ga

Molao wo mme a palelwa ke go dirwa seo lebakeng leo le beilwego ke Molekgotla Phethiši goba nakong yeo e beilwego ke kgoro mme motho yo a tsebišitšwe ka go ngwala, seo e ka se bego ka tlase ga matšatsi a šupago, Molekgotla Phethiši a ka dira mošomo woo mme a nyaka ditshenyegelo go motho yo a nago le maikarabelo a go dira mošomo woo, ga mmogo le ditshenyegelo tša semolao tsa Molekgotla Phethiši

- (5) Mo motho a bonwego molato wo o hlotšego tahlegelo goba tshenyo go Taolo ya Porofensi, kgoro yeo e golegago motho yoo e ka laela gore motho yoo a ntšhe hlatswadiatla.

Melawana

54. (1) Molekgotla Phethiši a ka dira melawana—

- (a) a hlaloša mokgwa le lefelo le nako yeo ka yona ditsebišo di nyakwago ke Molao wo di tlogo fiwa, tlišwa goba go bontšhwa
- (b) a šireletša tshenyo goba tšharakanyo ya thoto goba mošomo mabapi le ditlabelotirišwa tša dinamelwa go akaretšwa le dihlare, dipetse, le dikaonafatšo tše dingwe;
- (c) a hlaloša maemo le dinyakwa tsa peakanyo, sebopego, tšweletšo, kago, taolo, hlokomelo, tshireletšo le tokišo ya ditlabelotirišwa tša dinamelwa. Mo lebakeng le maemo ao a fapanego le dinyakwa di ka bewa go ditsela tša maphefo;
- (d) a hlaloša mapheko go goba ditselatšhupo go šomiša mehuta yeo e itšeng ya ya ditsela tsa porofensi le ditsela tša go tsenelela;
- (e) a fana ka maemo ao beng ba naga goba batho ba bangwe ba swanetšego go aga, hloma goba go hlokomela dokgoro, magora, mafelo a go tsena tseleng tseo di hlomilwego mme tša okamelwa ka Molao wo, goba a thuša go tšhelete ya gi hloma, aga goba go hlokomela, mme a ka se nyake motho go lokiša goba go aga legora ka leswa goba kgoro mo e tlošitšwego goba e sentšwe ka mabaka ao a sego ka tlase gataolo ya motho yoo;
- (f) a hlaloša maemo a magora, dikgoro, difero tša dinamelwa le dihangwa tše dingwe tseo di swanetšego go hlongwa goba go hlokomelwa go ya ka Molao wo;

- (g) a hlaloša lenaneo la go nomora ditsela goba mararankodi a ditsela mo aporofensing;
- (h) a hlaloša mokgwa wo ka wona ditsebišo di nyakegago ke Molao wo ka go išwa goba go tlišwa;
- (i) a hlaloša ditšhelete le dikoketšo nako le nako;
- (j) a hlaloša goba a ntšha molawana go morero o fe goba o fe wo o dumelelwago goba o nyakwago ke Molao wo; goba
- (k) a hlaloša goba a ntšha molawana go morero o fe goba o fe wo Molekgotla Phethiši a ka bonago o le maleba goba o šomega go sepetša Molao wo ka taolo ya maleba.

(2) Melawana yeo e dirilwego ka tlise ga karolwana ya (1) e ka fapana go ya ka magoro a ditsela goba ka mafelo ao a fapanego mo Porofensing, mme a ka bea dikotlo go tlolo ya seo goba go palelwa ke go obamela seo, seo se ka akaretša kgolego goba tefišo goba bobedi, go ya ka dikotlo tša ka godimo tšeo di hlalošwago ka go karolo ya 53;

Phokotšo ya maikarabelo

55. (1) Molekgotla Phethiši goba wa lekalatiro la Molekgotla Phethiši, goba bašomi goba bahlankedi goba bašomi ba Kgoro goba motho mang goba mang yo a diragatšago goba yo a agilego ditlabelotirišwa tša dinamelwa, ba ka se rwale maikarabelo a tshenyo goba tahlegelo yeo e bonwego ke motho—

- (a) ka go šomiša karolo ya tsela ya porofensi e sego tsela goba ka go šomiša tsela ya go tsenelela, goba
- (b) ka lebaka la go tswalelwa goba phapošo ya tsela ya porofensi, seporo goba tsela ya go tsenelela ka tlase ga Molao wo.

(2) Mo tsela ya porofensi ye mpsha goba seporo sa ditimela di beakantšwego goba di bopilwego Molekgotla Phethiši a ka se rwale maikarabelo a phokotšego ya boleng bja naga yeo e ka angwago ke tsela yeo go tšwa go beng ba naga yeo goba go motho o fe goba o fe ntle le ge go goba go fihlela tsela e tsebagatšwa ka tlase ga karolo ya 4 goba naga goba karolo ya yona goba tokelo ya yona e tšewa ka tlase ga karolo ya 19.

(3) Ntle le ge go kgontšhwa ka go karolwana ya (4), tshepetšo ya semolao e ka se diragatšwe go Molekgotla Phethiši, mošomi wa Taolo ya Porofensi goba motho o fe goba o fe ka ga tshenyo goba tahlegelo yeo go gononwago e bonwe ke motho (mo karolong ye o bitšwa mmelaedi) ka lebaka la mošomo wa mabapi le tsela ya porofensi seporo goba ditlabelotirišwa tše dingwe tša dinamelwa tšeo go gononwago

gore di dirilwe ke Molekgotla Phethiši, mošomi wa Taolo ya Porofensi ge a diragatša mošomo wa gagwe goba motho o fe goba o fe yo a šomago legatong la Molekgotla Phethiši—

(a) ntle le gore magato a tšewe mo dikgweding tše 12 ka morago ga gore mmelaedi a lemoge modiro wo o gononelwago goba tlogelo, goba morago ga gore mmelaedi a ka letelwago ka mo go amogelegago go ka be a lemogile modiro wo o gononelwago goba tlogelo, se sengwe le se sengwe seo se ka bego se le ka pejana; le

(b) pele ga matsatši a 90 bonnyane, morago ga tsebišo yeo e ngwetšwego ya maikemišetšo a mmelaedi go tsenya tshepetšo ya semolao, mo dintlha tšeo di lekanego tša modiro wo o gononelwago goba tlogelo di filwego moitšhireletši goba moikarabedi, ntle le ge moitšhireletši goba moikarabedi a ganne maikarabelo ka go ngwala.

(4) Kgoro Kgolo yeo e nago le matla a go tšea sephetho sa tshepetšo ya semolao, e ka re ka kgopelo ya mmelaedi, ya laela gore senyakwa se fe goba se fe sa karolwana ya (3)(a) se tlogelwe goba se hlephišwe, goba gore go tšewe magato a go se obamele, kgahlegong ya toka.

Thomoya go dira mošomo, kontraka ya ka tlase ga ye nngwe le lekalatiro

56. (1) Go ya ka karolwana ya (3), Molekgotla Phethiši a ka fa mošomo, tokelo goba matla ao a fiwago ke Molao wo go Hlogo ya Kgoro goba mohlankedi wa Kgoro mme ka seo a ka se ikatološe go maikarabelo a mošomo woo o abilwego, tokelo goba matla.

(2) Go ya ka karolwana ya (3), matla goba mošomo wo o filwego Molekgotla Phethiši ka tlase ga Molao wo di ka šomišwa ke ba kontraka goba ba lekalatiro legatong la Molekgotla Phethiši, ge e le gore mo hlatswadiatla e lefelwago ka lebaka la go diragatša tokelo goba matla, e ka hwetšwa go Molekgotla Phethiši yo a tla go re le yena a e hwetša go mokontraka goba lekalatiro.

(3) Dikarolwana tša (1) le (2) di ka se ame matla goba tokelo ya go tšea naga goba ditokelo ka tlase ga dikarolo tša 11, 12, 13 goba 19 goba go dira melawabna ka tlase ga karolo ya 54.

Tshencoleswa ya tumelelo ya Molekgotla Phethiši

57. Mo tumelelo ya Molekgotla Phethiši e fiwa ka tlase ga karolo ya Molao

wo, Molekgotla Phethiši a ka dira melawana a hlaloša gore melawana yeo e a fela morago ga lebaka leo le beilwego morago ga go e fiwa ntle le ge Molekgotla Phethiši a le oketša ka go ngwala, fela morero woo o swanetše go tlišwa gore o senkwe ke Molekgotla Phethiši go ya ka karolo yeo, mme melawana yeo e ka fapana go ya ka ditumelelo tšeo di fiwago ka tlase ga dikarolo tšeo di fapanego.

Tiragatšo ya molao

58. (1) Molekgotla Phethiši a ka fa mohankedi wa akgoro matla go tšea magato mabapi le ditlabelotirišwa tša dinamelwa, ka mokgwa le ka mabaka ao a beilwego, ka maikemišetšo a go thibela bosenyi go ya ka Molao wo goba bosenyi bo fe goba bo fe mabapi le seo bjo bo dirilwego mo go ditlabelotirišwa tšeo.

(2) Mohlankedi yoo a dumeletšwego o tla ba le matla a go golega mme kgolego ya fiwa mohlankedi wa kagišano go ya ka Kgao lo ya 5 ya Molao wa Tshepetšo ya Melato ya Bosenyi, 1977 (Molao wa Nomoro ya. 51 wa 1977), mabapi le motho o fe goba o fe yo a, mo go goba kago ditlabelotirišwa tša dinamelwa a dirilego molato wo o bolelwago go karolwana ya (1) mahlong a mohlankedi yo a filwego matla goba yo a gononelwago ke mohlankedi, ka mabaka ao a amogelelegago, gore o dirile molato woo.

(3) Go sa kgathatšege dikarolwana tsa (1) le (2), Molekgotla Phethiši a ka tsenela kwano le mmasepala yeo mmasepala a tlogo dumelelwa go diragatša mešomo ya tatelo ya molao yeo e bolelwago ka go karolwana ya (1) le (2) mogo goba ka go ditlabelotirišwa tša dinamelwa mo lefelong la mmasepala, ka bašomi ba mmasepala bao ba beilwego goba ba thwetšwego go phethagatša seo.

Dikgontšhi tša lebaka la phetogelo

59. (1) Go sa kgathatšege eng goba eng kgahlanong le Molao wo, ditsela ka moka, magora, maboto, difero tša dinamelwa le dihangwa tše dingwe tšeo di agilwego go ya ka melao yeo e sa akaretšwego go diragatšweng ga Molao wo, di tla tšewa gore di agilwe ka molao ka tlase ga amolao wo mme di tla ba maikarabelong a goba tsa laolwa ke batho bao ba beilwego ke Molao wo.

(2) Ditsebagatšo, ditsebišo, melawana, ditumelelo, phiwo ya matla, le dikwano tseo di fiwago ka tlase ga molao wo o sa akaretšwego go tiragatšo ya Molao wo, o tla diragatšwa go fihlela o phumulwa, o gogelwa morago goba o fetolwa ka tlase ga Molao wo, ntle le ge o sa sepelelane le dikgonegišo tša Molao wo.

(3) Tšewo yeo e thomilwego goba tshepetšo ya semolao ya pewo ya hlatswadiatla tšeo di dirilwego pele ga tiragatšo ya karolo ye go ya ka molao wo o sa

akaretšwego go tiragatšo ya Molao wo, di swanetše go rungwa bjalo ka ge o ka re Molao wo ga wa fetišwa, ge e le gore mahlakore a tla kwana go tšwela pele ka tšewo le ditshepetšo tša semolao go ya ka dikgontšhi tša Molao wo.

(4) Kgopelo yeo e fiwago ya tumelelo, kwano goba tetla go ya ka molao wo o sa akaretšwego go tiragatšo ya Molao wo di swanetše go rungwa go ya ka Molao wo, mo go nyakegago.

(5) Naga e fe goba e fe ka go Porofensi yeo e lego ya bošomedi ka letšatši la go tsenya tiragatšong karolo ye go ya ka karolo ya 54 goba 55 ya Tlhamo ya Ditsela, 1957 (Tlhamo ya Nomoro ya. 22 ya 1957), e fedišwa bodiredi bja yona mme seo se sa šupago seo ka go thaetleletiti se tla tšewa bjalo ka ge se fedile.

(6) Mongwadiši wa Dititi o swanetše go tloša go tšwa go Retšisetara ya Dititi bošomedi ka moka bjo bo hlalošwago go karolwana ya 5.

(7) Tsela ya go tsenelela yeo e tsebagaditšwego go ya ka karolo ya 48 ya Tlhamo ya Ditsela, 1957 (Tlhamo ya Nomoro ya. 22 ya 1957) e tšewa bjalo ka tsela ya go tsenelela yeo e tsebagaditšwego ka tlase ga Molao wo.

Phumulo ya melao

60. Melao yeo e latelago e phumutšwe go fihla mo e bontšhwago:

- (a) Molao wa Thekišokwalakwatso go Ditsela le Tšweletšo ya Ripono, 1940 (Molao wa Nomoro ya. 21 wa 1940), go ya ka mo o diragatšwago ditseleng;
- (b) Tlhamo ya Ditsela, 1957 (Tlhamo ya Nomoro ya. 22 ya 1957)) ka moka;
- (c) Molao wa Koketšo ya Matla a Komiti ya Khuduthamaga le Taolo, 1964 (Molao wa Nomoro ya. 41 wa 1964), ka moka; le
- (d) Molao wa Kgwebo, 1991 (Molao wa Nomoro ya. 71 wa 1991) go ya ka mo o lego mabapi le modiro wo o hlalošwago ke Molao wo.

Molao wo o bofa Mmušo

61. Molao wo o bofa Mmušo

Thaetlele ye kopana le mathomo

62. (1) Molao wo o bitšwa Molao wa Gauteng wa Ditlabelotirišwa Tša Dinamelwa, 2001, mme o tla tsenywa tirišong ka letšatši leo le beilwego ke Molekgotla

Mogolo (Premier) ka tsebagatšo ka go *Kasete ya Porofensi*

- (2) Matšatši a go fapana a ka bewa fo tsenya tirišong dikarolo tša go fapana tsa Molao wo.**

MEMORANTAMO KA GA MAIKEMIŠETŠO A MOLAOKAKANYWA WA DITLABELOTIRIŠWA TŠA DINAMELWA TŠA GAUTENG, 2001

1. Tihalošo ya mathomo

Ditlabelotirišwa tša dinamelwa tša Gauteng, 2001 (Molaokakanywa) o diretšwe go kgontšha lenaenopeakanyo, sebopego, tšweletšo, kago, thekgo ya tšhelete, taolo, tlhokomelo, tšhireletšo le tokišo ya ditsela tša porofensi, diporo tša ditimela le ditlabelotirišwa tše dingwe tša dinamelwa tša Gauteng. Lentšu le "ditlabelotirišwa tše dingwe tša dinamelwa" le akaretša mafelo a boema dikoloi le ditsela, mafelo a go ikhutša, mafelo a go ema, matšibogo a go meta boima le mafelo a mangwe a taolo ya dinamelwa, ditešene le ditlabelo tša go šomišwa ke mebotoro, dipase, dithekisi goba diterene le banamedi ba tšona le dihlanguwa tšeo di lego mabapi le seo, go akaretšwa le ditlabelo tša kgwebo.

Go swanetše go lemogwa gore, ge matla le mešomo ka go Molaokakanywa e beilwe kudu go Leloko la Khansele ya Khuduthamaga leo le nago le maikarabelo a ditsela tša porofensi (Molekgotla Phethiši), lefoko la 56 la Molaokakanywa le kgontšha gore mešomo ye mentši e fiwe Kgoro yeo e nago le maikarabelo ao goba e fiwe bahlankedi ba Kgoro yeo.

Maikemišetšo a Molaokakanywa ga se go matlafatša Molekgotla Phethiši go šunya nko ka go matla ao a šetšego a le gona a bolaodi bjo bo lego gona bjo bo swaraganego le merero ya diporo fela o matlafatša Molekgotla Phethiši go beakanya, go aga le go laola diporo tša ditimela go ya ka diporotšeke tšeo di beakantšwego ga bjale tša diporo mabapi le dinamelwa tša batho bohle. Dikgontšhi tša Molaokakanywa tšeo di šomago ka diporo tša ditimela le ditlabelotirišwa tše dingwe di lebantšhitše ditlabelotirišwa tša batho fela, seo ke ditlabelotirišwa mabapi le dinamelwa tša bohle.

2. Maikemišetšo a Moalokakanywa

Molaokakanywa o lebantšhitše go bea le go tloša Molao wa Tihamo ya Ditsela (Transfala), 1957 (Tihamo ya Nomoro ya 22 ya 1957) ("Tihamo") le Molao wa Thekišokwalakwatšo go Ditsela le Ripono ya Tšweletšo ya, 1940) ("Molao wa Ripono wa Tšweletšo"), bjalo ka ge e diragatšwa mono Gauteng. Molao wa Ripono wa Tšweletšo Molao wa Ripono wa Tšweletšo o tla phumulwa fela mabapi le merero ya. ditsela. Dikgonegišo tša Molao wa Tšewo, 1975 (Molao wa Nomoro ya. 63 wa 1975) bjalo ka ge e diragatswa ge go tšewa naga le ditokelo, mabakeng a ditsela le ditlabelotirišwa e tsenyeleditswe ka go molaokakanywa. Molaokakanywa o ela hloko Molaokakanywa wa Ditsela tša go lefelwa tša Gauteng. Lebaka le legolo la . Molaokakanywa ke go bea nakong dikgao tša tihakamolao tšeo di bontšhitšwego ka godimo, go sepelelana le Molaotheo le melaotshepetšo ya ga bjale, bjalo ka ge go beilwe ka go Pampiri ye Tšhweu ya Gauteng ka ga Melaotshepetšo wa Dinamelwa, 1997, ditšhišinyo tša Sehlopha sa Gauteng sa Maanotshepetšo a Taolo (SMT) le ditokomane tše dingwe tša melaotshepetšo, le go dira dikgontšhi tša diporo tša ditimela le ditlabelotirišwa tše dingwe tša dinamelwa.

Molaokakanywa o fana ka peakanyo, sebopego, tšweletšo, kago, thušo ya ditšhelete, taolo, (management), taolotaelo (control), tlhokomelo, tšhireletšo, le

tokišo ya ditsela tša porofensi, seporo sa ditimela le ditlabelotirišwa tše dingwe tša dinamelwa mono Gauteng, ga mmogo le merero yeo e lego mabapi le seo.

.Molaokakanywa o kgontšha magato a bookameditaolo (regulatory) go šireletša peakanyo le sebopego sa mathomo sa ditsela tša porofensi, seporo sa ditimela le ditlabelotirišwa tše dingwe tša dinamelwa, ka go tsebagatsa ditsela le "diboepgo tsa mathomo" tša ditsela le diporo tša ditimela, Ka morago ga go tšea magato a go dira dinyakišišo tša tikologo tša maleba le lenaneotshepetšo la botšeakarolo bja setshaba go ya ka Molao wa Kgodišo ya Toka ya Taolo, 2000 (Molao wa Nomoro ya. 3 wa 2000). Pele ga kakanyo ya tsela go na le lagato kla lenaneopeakanyo go ya ka molaokakanywa wa peakanyo ya porofensi le bosetshaba leo le tlogo pele ga kakanyo ya tsela. Molaokakanywa o bea lenaneotshepetšo mo go swanetšego go akanya tsela ya porofensi goba seporo sa ditimela, phetolo ya tsela yeo e kwalakwaditšwego goba yeo e tšewago bjalo ka ge e kwalakwaditšwe, goba phetolo ya tsela ya yeo e lego gona goba seporo sa ditimela, e ka ba ka lebaka la peakanyetšo pele ya naga, peakanyetšo pele ya tšweletšo goba go tšwa go lebaka le fe goba le fe. Moo tsela e akantšwego mme e kwalakwaditšwe, morago ga dinyakišišo tša tikologo le pego yeo e dumeletšwego ke bolaodi bjo bo nago le bokgoni bjalo ka ge go hlalošitšwe ka go Molao wa Polokego ya Tikologo wa, 1989 le Molao wa Bosetshaba wa Taolo ya Tikologo, 1998, ge dikarolo tšeo di amegago go tsenywa tirišong le lenaneotshepetšo la botšeakarolo bja setshaba, dikgopelo tsa motse setoropo, karolanyo ya naga, le phetogo ka go tšhomišo ya naga di swanetše go felegetšwa ke pego yeo e hlološago dipelo tsa gona mo tseleng mme Molekgotla Phethiši o swanetše go fiwa sebaka sa go swaetša ka ga pego. Mapheko a mangwe a tla diragatšwa ge go hlanguwa ditirelo mogo naga yeo e amegao. Ka morago ga ge sebopego sa mathomo sa tsela ya porofensi goba seporo sa setimela se beilwe mme se kwalakwaditšwe page ka morago ga lenaneotshepetšo la botšeakarolo bja setshaba ditsweletšo tše dingwe di ka se dumelelwe go diragatšwa mo nageng yeo e amegago. Mo dikgopelo di dirilwego go diphetogo go tšhomišo ya nag yeo e lego kgauswi le lefelo la tsela la sebopego sa mathomo, Molekgotla Phethiši swanetše go fiwa sebaka sa go swaetša ka ga seo. , Molekgotla Phethiši a ka tšwela pele bjalo go tsebagatša tsela goba seporo, seo se tlogo akaretša tsewo ya naga, tefelo ya hlatswadiatla yeo e amogelelegago.

Molaokakanywa o tliša gape dikgopolo tše ntši le diphetogo go moalokakanwa wa ga bjale. Molaokakanywa o ela hloko dikgontshi tša Molao wo moswa wa Mmušo wa Selegae, Mellwane ya Mmasepala, 1998, Molao wa Mmušo wa Selegae, sebopego sa Mmasepala, 1998 le Molao wa Mmušo wa Selegae, Mananeo a Mmasepala and, 2000.

Molaokakanywa ke legato la mathomo la go diragatša molao wa "modiriši o a lefa " ka go Porofensi. (Kgoro ya Bosetshaba ya tsa Ditšhelete ga e rate tihamo ya difante tsa go thekga)

3. Diteng tša molaokakanywa

Molaokakanywa o arogantšwe ka dikgao tse tshela, ka mokgwa wo o latelago:

Seripa sa 1: Dikgontšhi tša matsenoIntroductory

Seripa sa 2: Kakanyo ya ditsela le sebopego sa mathomo sa ditsela tša porofensi le

diporotša tša ditimela

Seripa sa 3: Tsebagatšo ya ditsela tša porofensi le diporo tša ditimela, go tlošwa le go hlatswiwa diatla

Seripa sa 4: Mediro mabapi le ditlabelotirišwa

Seripa sa 5: Matla le mešomo ya molekgotla phethiši

Seripa sa 6: Dikgontši ka kakaretšo.

Seripa sa 1: Dikgonegišo tša matsemo

Lefoko la 1 la Molaokakanywa le fana ka ditlhlošo. Tihalošoyeo e swanetšego go lemogwa ke "mmasepala yo a amegago", yeo e lego gore ka go "Legoro la B le C" mmasepala o akaretsa ka bobedi bja bona, ntle le ge ba fihleletse kwano ka ga taolo ya tsela yeo e amegago (lebelela karolo ya 155(1) ya Molaotheo). Seo se ra gore, go fa mohlala, gore mebasepala e swanetše go sedimošwa, mo lebakeng la mmasepala wa selete (ge e le gore ba gona mono Gauteng) bobedi mebasepala bao ba amegago ba swanetše go sedimošwa ge go se na kwano. Tihalošo ya "poroto ya tsela" le "khomissione ya tsela" ga tsa akaretšwa, ditho tseo di ka se hlwele di eba gona ge Molaokakanywa wo o fetišwa bjalo ka Molao. Porofensi ye ka moka e akareditšwe ke mebasepala, seo se bego se se gona peleng. Tihalošo ya "modudi" e hlagišitšwe go šireletša ditokelo tša modudi tša mabaka a madulo le go lema ga poraebete, go fa mohlala go ya ka Molao wa Koketšo ya Tšhireletšego ya Badudi Act, 1997.

Lefoko la 2 le hlaloša bophara bjo bo dumelelegago bja ditsela tšeo di fapanego tša porofensi le seporo mme di tla hlalošwa ka go molawana, go na le go dira seo ka go Molaokakanywa ka bowona (bjalo ka go Tlhamo {Ordinance}).

Lefoko la 3 le hlaloša gore Molekgotla Phethiši o swanetše go dira letlakala le maina a ditsela tsa porofensi (leo le sa akaretšego ditsela tsa go tsenelela) ka go dikgwedi tse 12 morago ga go fetiša Molaokakanywa bjalo ka molao. Letlakala le tla šetša ditsela tša ka go "letlakala la semmušo" la Kgoro la ditsela tšeo di nomorilego ka letšatši leo. Letlakala leo le tla feleletšwa fela ka morago ga go ikopanya le mebasepala yeo e amegago. Maikemišitšo a letlakala e tla ba go bona bonnete ka ga ditsela tsa porofensi tšeo Kgoro o na lego maikarabelo a go di laola le go di hlokomela. Molekgotla Phethiši a ka se rwale maikarabelo a go laola le go hlokomela ditsela tšeo di sego letlakaleng. Ga bjalo Porofensi e rwele maikarabelo a "ditsela tša setšhaba" ka moka, go akaretšwa ditsela tšeo di šomišitšwego ke batho bohle mengwageng ye 15 goba go feta, tše dingwe Porofensi e ka nna ya se di tsebe.

Seripa sa 2:

Lefoko la 4 le hlaloša gore Seripa sa 2 si diragatšwa mabapi le kakanyo le sebopego sa ditsela tša porofensi le diporo tša ditimela. Kakanyo yeo e tla re go ya ka peakanyo ya naga le tšweletšo yeo e dirwago go ya ka molaokakanywa wa maleba wa porofensi le bosetšhab, mme Seripa sa 2 ka gona se fana ka lenaneotshepetšo la kakanyo le sebopego sa mathomo seo se šetšego se beakantšwe sa ditsela tša porofensi le diporotša tša ditimela.

Lefoko la 5 le hlaloša gore lenaneotshepetšo la kakanyo ya ditsela le sebopego sa mathomo sa ditsela tša porofensi le diporotša tša ditimela le swanetše go diragatšwa ka magato a mabedi, ao e lego kakanyo ya ditsela le sebopego sa mathomo

Lefok la 6 le bolela ka kakanyo ya ditsela. Mokgwa wa kakanyo ya ditsela tša

porofensi le diporotša tša ditimela e tla ba sa mathomo thsekamelo ya tsela ka mokgwa wa pego yeo e ngwetšwego le dinyakišišo tša tikologo bjalo ka ge e dumeletšwe ke bolaodi bjo bo nago le bokgoni bo bo boletšwego ka go Molao wa Polokego ya Tikologo, 1989 le Molao wa Bosetšhaba wa Polokego ya Tikologo, 1998. Kakanyo ya tsela e fe goba e fe e swanetše go sepelelana le legora la naga goba ditšweletšo tše dingwe tša maaopeakanyo tša porofensi tšeo di ka hlangwago ka molaokakanywa wa Porofensi wa ditšweletšo peakanyo tša, ge go se bjalo, tumelelo ya leloko la Khansele ya Khuduthamaga yeo e ago le maikarabelo a tšweletšo le peakanyo le ya Molekgotla Phethiši di tla nyakega. Molekgotla Phethiši o swanetše gore bjalo a beakanye dinyakišišo tša setšhaba mme a thwale khomišene yeo e nago le ditsebi tša setekiniki, motho yo a nago le mangwalo a thuto ya tsebo goba maitemogelo a tšweletšo ya naga, le baemedi ba porofensi le mmušo wa selegae, go sepetša dinyakišišo tša setšhaba. Morago ga dinyakišišo khomišene e swanetše go iša pego go Molekgotla Phethiši, yo bjalo ka tšeago sephetho sa go kwalakwatša mothaladi wa gare wa tsela ka go *Kasete ya Porofensi*. Khomišene e swanetše go ela hloko melao yeo e beilwego Molao wa Kgonagatšo ya Tšweletšo, 1995 le molaokakanywa wo o swanago le woo. Ge di palelwa ke go fihlelela kwano, morero woo o tla fetetšwa go Lekgotla la Motse Setoropo goba lekgotla la tshekoleswa leo le hlamilwego legatong la Lekgotla la Motse Setoropo gore go tšewe sephetho. Tsela e ka fetošwa ka go latela lenaneotshepetšo leo le swanago.

Lefoko la 7 le hlaloša magato a bookameditaolo go šireletša ditsela tšeo di tsebagaditšego. Morago ga go kwalakwatša tsela, kgopelo e fe goba e fe ya go hlama motse setoropo, go arola naga goba go fetola tšhomišo ya naga yeo e amago tsela e swanetše go felegetšwa ke pego ya baentšenere ba lekalatiro ka ga ditlamorago tša kgopelo go tsela. Mmasepala goba setho se sengwe, seo go sona kgopelo e dirwago, di swanetše go iša kgopelo go Molekgotla Phethiši. Molekgotla Phethiši a ka tshaela ka ga kgopelo le pego, mme setho seo go sona kgopelo e dirilwego se ka se fane ka tumelelo ntle le go ela hloko ditshwaetšo tša Molekgotla Phethiši. Ge Molekgotla Phethiši a sa kgotsofale ka magato ao a tšerwego ke mmasepala yoo goba setho, a ka kgopela tshekoleswa go Lekgotla la Tshekoleswa, goba lekgotla le fe goba le fe leo le hlamilwego legatong la Lekgotla la Tshekoleswa. Mapheko a mangwe a tla diragatšwa go tihamo ya ditirelo go naga yeo e amegago

Lefoko la 8 le hlaloša sebopego sa mathomo sa ditsela tsa porofensi le seporo sa ditimela. Se se swanetše go diragala sebakeng sa dimitara tše 200 tsa mothaladi wa gare wo o kwalakwaditšwego wa tsela, goba dimitara tše 500 go tšwa go mahlakano a mothaladi woo wa gare le tsela ye nngwe goba seporo. Ge e tee ya tsela goba mollwane wa seporo wa sebopego sa mathomo e wela ka ntle ga mafelo ao, Molekgotla Phethiši a ka tšea sephetho sa go se fetole tsela. Ge mellwane ka bobedi e wela ka ntle ga tsela, kakanyo ya tsela ye mpsha e swanetše go dirwa. Molekgotla Phethiši o swanetše go dira gore go be sethalwa sa sebopego sa mathomo mme pego yeo e ngwetšwego e beakanywe le dinyakišišo tša tikologobjalo ka ge di dumeletšwe ke bolaodi bjo bo nago le bokgonui bjo bo bolelwago ka go Molao wa Polokego ya Tikologo, 1989 le Molao wa Bosetšhaba wa Polokego ya Tikologo, 1998, ge dikarolo tšeo di amegago di tsenywa tirišong. Molekgotla Phethiši o

swanetše gore a tsebiše mahlakore ao a nago le kgahlego go sethalwa sa sebopego sa mathomo, mme a fe sebaka sa go dira ditšhišinyo ka ga sona. Ge sebopego samathomo se dumelwa, tsebišo e swanetše go kwalakwatšwa ka go *Kasete ya Porofensi* yeo e nago le dintlha tša sebopego sa mathomo. Tsebišo yeo e kwalakwatšago tsela yeo e amegago e tla ganwa. Lefoko gape le hlaloša diphetogo tša sebopego sa mathomo

Lefoko la 9 le hlaloša magato a bookamedi bja taolo (regulatory measures) go šireletša sebopego sa mathomo. Morago ga ge sebopego sa mathomo se kwalakwaditswe, ga go kgopelo yeo e tla dumelelwago go hlama motse setoropo, go arola naga goba go fetola tšhomišo ya naga ka go mellwane ya lefelo la tsela goba seporo ya sebopego sa mathomo goba mo mabakeng a phihlelelo ya ka moso goba ka go mellwane ya lefelo la go bapa le tsela goba lefelo la seporo, ntle le ge Molekgotla Phethiši a hlephiša sebopego mabapi le go fetola tsela ya go tsenelela goba a fetola sebopego sa mathomo. Gape, ga go beng ba ditirelo bao ba ka beago mathala., diphaephe, goba dihangwa tše dingwe mo mafelong ao ntle le tumelelo yeo e ngwetšwego ya Molekgotla Phethiši. Mo kgopelo e dirwago go diphetogo go tšhomišo ya naga yeo e lego kgauswi le lefelo la tsela la sebopego sa mathomo, Molekgotla Phethiši o swanetše go fiwa sebaka sa go dra ditšhišinyo tša seo.

Lefoko la 10 le hlaloša gore ditsela le sebopego sa mathomo tšeo di dumetšwego ka tlase ga Tlhamo (Ordinance) di ka kwalakwatšwa ka go *Kasete ya Porofensi*, morago ga seo di tla ba le maemo ao a swanago le a ditsela goba sebopego sa mathomo tšeo di kwalakwaditšwego ka go Molaokakanywa.

Part 3 Tsebagatšo ya ditsela tša porofensi le diporo tša ditimela, go tlošwa le go hlatswiwa diatla

Lefoko la 11 le hlaloša tsebagatšo ya ditsela tša porofensi le diporo tša ditimela. Go ya ka Tlhamo, tsela goba diporo di ka tsebagatšwa ka go thoto, ka tsebišo ka go *Kasete ya Porofensi*. Seo se hlola tšewo ya tšhomišo ya tokelo ya tsela ka go thoto mme mong yo a amegago o swanetše go hlatswiwa diatla, ntle le ge naga e šetše e le tsela ya setšhaba. Mabasepala yeo e amegago e swanetše go tsebišwa pele ditsela di tsebagatšwa ka go mafelo a bona. Gape, beng ba naga le batho bao ba nago le kgahlego ba swanetše go tsebišwa mme ba fiwe sebaka sa go dira ditshwaetšo go ya ka Molao wa Kgodišo ya Toka ya Taolo, 2000.

Lefoko la 12 le dumelela Molekgotla Phethiši go oketša goba go fokotša mafelo ao a ileditšwego kago ka godimo goba ka tlase ga magomo a dimitara tše 95 tšeo di tiwaelegilego. Molaokakanywa o na le maphelo a mangwe go mo mešomo ka gare ga mafelo ao a ileditšwego kago.

Lefoko la 13 le matlafatša Molekgotla Phethiši go tsebagatša tsela ya go tsenelela ge go hlokagala ka lebaka la kago, hlokomelo le karogo go tsela ya porofensi goba seporo. Mong wa naga o tla ba le maswanedi a go hlatswiwa diatla. Le ge e le gore Molekgotla Phethiši o tla matlafatšwa go aga le go hlokomela ditsela tša go tsenelela, a ka se tlamege go dira seo ka ge di se tša ngwadišwa ka tla se ga lefoko la 3.

Lefoko la 14 le hlaloša gore mo tsela ya porofensi le seporo di tsebagaditšwego, Mongwadiši wa Dititi o swanetše go kgopelwa gore ngwale ntlha ye ka go thaetlele

titi ya bnaga, kalebaka leo le beilwego ka go melawana.

Lefoko la 15 le bolela ka botšeakarolo bja setšhaba. Le hlaloša gore Molekgotla Phethiši o swanetše go dira melawana ka ga melenaneotshepetšo yeo e swanetšego go latelwa ge go ikopanywa le setšhaba le batho ba bangwe bao ba nago le kgahlego pele ga ge tsela ya porofensi goba seporo di tsebagatšwa. Batšeakarolo ba swanetše go tsebišwa mme ba fiwa sebaka sa go fana ka ditshwaetso le ditšhišinyo go ya ka Molao wa Kgodišo ya Toka ya Taolo, 2000

Lefoko la 16 le hlaloša pušetšo morago ya tsebagatšo ditsela ya porofensi goba diporo le ditsela tsa go tsenelela. Ge a tsebagatša, ge e le gore hlatswaditla e lefetšwe, Molekgotla Phethiši a ka tšea sephetho sa gore tsela e be ya mmasepala goba gore naga e be ya Porofensi, goba mong a ka dumela go lefela Molekgotla Phethiši boleng bja nako yeo bja mmaraaka bja naga, ka fao naga yeo e amegago e tla bušetšwa nmorago go mong. Ge a tsebagatša, ge e le gore Molekgotla Phethiši ga a ešo a lefela hlatswaditla, naga yeo tsela goba seporodi lego go yona e tla bušetšwa nmorago go mong.

Lefoko la 17 le hlaloša ge go tswalelwa ga ditsela tša porofensi go dinamelwa, mohlala, ge go dira ditokišo. Molekgotla Phethiši le mmasepala ba ka se kgone go aroša dinamelwa kago ditsela tša yo mongwe ntle le go ikopanya le lehlakore le lengwe pele, ntle le mabakeng a tšhoganetšo.

Lefoko la 18 le hlaloša gore tsebagatšo ya tsela ya porofensi, seporo goba tsela ya go tsenelela e hlola tšewo ya ditokelo tšeo di amegago, le gore mong wa thoto yeo e amegago o tla swanelwa ke go hlatswiwa diatla, ntle le ge tsela yeo e be e šetše e šomišwa bjalo ka tsela ya setšhaba. Beng ba ditokelo ka go naga, bjalo ka badudi ba semolao go ya ka Molao wa Koketšo ya Tšhireletšo ya Badudi, 1997 le bahiri le bona ba swanetše go hlatswiwa diatla

Lefoko la 19 le tla matlafatša Molekgotla Phethiši go tšea naga goba ditokelo go naga mo mabakeng a kago le hlokomelo ya tsela le seporo goba ditlabeotirišwa tše dingwe tša dinamelwa. Molekgotla Phethiši a ka tšea gape le dikarolo tša naga tšeo di sa hlego e na le mohola go mong, go fa mohlala, ka lebaka la go ba e kgaotšwe go tšwa go naga ye nngwe ke tsela ye mpsha ya porofensi. Beng le batho bao ba nago le kgahlego ba tla tsebišwa mme ba fiwa sebaka sa go tshaetša.

Lefoko la 20 le tla matlafatša Molekgotla Phethiši go tsena ka go goba go tšea naga lebakanyana ka mabaka a Molaokakanywa. Tumelelo ya mong e swanetše go kgopelwa, mme ge tumelelo e ganwa, Molekgotla Phethiši o swanetše go romela tsebišo yeo e ngwetšwego go mong, a hlaloša mabaka ao matseno a nyakegago. Mong o swanetše go gana ka nako ye e itšeng fela Molekgotla Phethiši a ka nna a tsena ka nageng ge e le gore dikganetšo tseo ga di kwagale. Mong o tla swanelwa ke go hlatswiwa diatla go tshenyo yeo e hlotšwego ke go tsena, mme o tla fiwa rente mo Molekgotla Phethiši a tseago naga lebakanyana goba a aga meago goba dihangwa tše dingwe mo nageng.

Lefoko la 21 le tla matlafatša Molekgotla Phethiši go tšea materiale, bjalo ka sannta gobakerabole go tšwa go dithoto mo mabakeng a Molaokakanywa. The owner concerned will be entitled to compensation. Mong o tla tsebišwa mme a ka kgetha lefelo leo materiale o ka tsewa go lona, ge e le gore materiale ke wa maleba.

Lefoko la 22 le tla dumelela Molekgotla Phethiši go senya meago goba dihangwa go fihlelela maikemišetšo a Molaokakanywa. Mo di nago le badudi, mme badudi ba gana go tloga meagong le dihangweng, Molekgotla Phethiši a ka dira kgopelo go kgoro ya maleba go laela motho goba batho go tšwa lefelong.

Lefoko la 23 le na le dinyakwa tša go fapana tšeo di swanetšego go obamelwa ke ditsebišo tša tšewo. Mananeotshepetšo a tšewo bogolo a latela Molao wa Tšewo, 1975, fela molaokakanywa wo moswa bjalo ka Molao wa Kgodišo ya Toka ya Taolo, 2000 o swanetše go latelwa.

Lefoko la 24 le hlaloša gore bong bja thoto yeo e tšerwego bo go Porofensi go tloga go letšatši la tšewo. Mong o tla šomiša naga go fihlela Porofensi e tšea, mme o tla hlokomela thoto ge a e šomiša.

Lefoko la 25 le hlaloša tšhišinyo ya hlatswadiatla, le dikgopelo ka beng ba naga yeo e tšerwego.

Lefoko la 26 le hlaloša mešomo ya beng ba dithoto tšeo di tšerwego, yeo e akaretšago go tsebiša Molekgotla Phethiši ka ga ditokelo di fe goba di fe tšeo di ngwadišitšwego mabapi le thoto, bjalo ka ditokelo tša badudi

Lefoko la 27 le hlaloša tefelo ya hlatswadiatla ya tšewo. Ge Molekgotla Phethiši a tšea thoto, mong o swanetše go hwetša bonnyane 80% ya hlatswadiatla. Se se ka se thibele mong go dira kgopelo go kgoro go bea tšhelete ya godingwana ya hlatswadiatla ge e le gore ga a kgotsofatšwe ke tšhelete yeo e šišinywago.

Lefoko la 28 le hlaloša mabaka ao ka wona hlatswadiatla e swanetšego go bewa. Boleng bja mmara ka bo swanetše go lefelwa, seo se ra gore tšhelete yeo moreki yo a kganyogago a ka e lefelago go morekiši yo a ikemišeditšego, ga mmogo le tšhelete yeo e lokišago ditshenyegelo tsa nnete tšeo di hlotšwego ke tšewo. Mong o na le maswanedi a tšhelete ya koketšo, yeo e balwago ka sekala seo se šuthago sa magareng ga 10%, bjalo ka "solatium" go hlatswiwa diatla ga mong go tšhitelo, bjalo, bjalo.

Lefoko la 29 le šireletša ditokelo tša mohiri mabapi le dikhiro tšeo di sa ngwadišwago, badudi mošomong bao ba hlalošwago ka go Molao wa Kagoleswa ya Naga (Badudi Mošomong), 1996 le badudi bao ba lego molaong bjalo ka bao ba nago le ditokelo ka tlase ga Molao wa Koketšo ya Tšhireletšego ya Badudi, 1997. Batho ba ba na le maswanedi a go hlatswiwadiatla. Ge mong a palelwa ke go tsebiša Molekgotla Phethiši ka ga bahiri le badudi, mme hlatswiwadiatla e lefetšwe mong mo Molekgotla Phethiši a sa tsebego ka go ba gona ga bona, ba ka nyaka hlatswiwadiatla goba ditahlegelo go mong.

Lefoko la 30 le hlaloša go bewa ga hlatswiwadiatla mo mahlakore a palelwago ke go kwana ka tšhelete. Mo go se nago kwano, lehlakore le lengwe le lengwe le ka ya go Kgoro Kgolo ya Tsheko go bea hlatswiwadiatla

Lefoko la 31 le hlaloša ditaelo mabapi le ditshenyegelo tša tshepetšo ya kgoro. Molekgotla Phethiši o tla rwala maikarabelo a tefelo ya tshepetšo ya kgoro ge pewo

ya kgoro e lekana goba e feta tšhelete yeo e nyakwago ke mong. Go tla ba bjalo le go mong mo a tla rwalago maikarabelo a tefelo ya tshepetšo ya kgoro ge pewo ya kgoro e lekana goba e le ka tlase ga tšhelete yeo e fiwago ke Molekgotla Phethiši. Ge pewo e le magareng ga kgopelo le phiwo, ditefelo di tla balwa ka tekanyetšo (proportionately).

Lefoko la 32 le hlaloša gore dikgontšhi tša Molaokakanywa di ka se angwe ke ntiha ya gore lehlakore le lengwe le dirile kgopelo go kgoro go bea tšhelete ya hlatswadiatla, goba le kgopetše tshekoleswa kgahlanong le sephetho sa kgoro.

Lefoko la 33 le hlaloša gore beng ba diponto le ditokelo tše dingwe tšeo di ngwadišitšwego mo go thoto yeo e tšewago ba swanetše go kwana le mong ka go arolelana hlatswadiatla magareng ga bona ka moka. Ge ba sa kwane, yo mongwe wa bona a ka ya go kgoro ya maleba go kgopela taelo.

Lefoko la 34 le hlaloša gore Molekgotla Phethiši o swanetše go romela dikgatišo tša ditsebišo tša tšewo go mebasepala yeo e amegago, bao ba tlogo tsebiša Molekgotla Phethiši ka ga ditefelo tša madulo tšeo di sa šaletšego morago goba metšhelo mo go thoto. Ge ba dira bjalo, Molekgotla Phethiši a ka šomiša hlatswadiatla, goba karolo ya yona, go lefela ditefelo tša madulo tšeo di sa šaletšego morago le metšhelo.

Lefoko la 35 le hlaloša gore Molekgotla Phethiši a ka bea tšhelete ya hlatswadiatla le Masetara wa Kgoro Kgolo ya Tsheko ge mog a sa tsebje mo a lego goba ge e le gore go na le kgonono goba dikgogano mabapi le batho bao ba nago le maswanedi a hlatswadiatla.

Lefoko la 36 le hlaloša ditokelo tšeo di sego tša ngwadišwa mabapi le thoto yeo e tšewago (go ya ka maswanedi a tefelo ya hlatswadiatla).

Lefoko la 37 le hlaloša kgogelo morago ya tsebišo ya tšewo mo maemong a magwe.

Seripa sa 4: Mediro mabapi le ditlabelotirišwa tša dinamelwa

Lefoko la 38 le hlaloša motho a ka kgopela go Molekgotla Phethiši go tswalela, karošo goba phetogo ya tsela ya porofensi ntle le tsela ya lephefo, goba ya tsela ya go tsenelela. Kgopelo yeo e ka kwalakwatšwa go batho bao ba nagole kgahlego go tliša ditshwaetšo goba dikganetso, mo Molekgotla Phethiši a ka dumelelago goba a gana kgopelo.

Lefoko la 39 le hlaloša magora, dikgoro, le dihangwa tša go go swana le tšeo. Molekgotla Phethiši a ka aga dikgoro, difero tša dinamelwa ka ditshenyegelo tša Porofensi, fela beng ba naga ba tla lebelelwa go di hlokomela ntle le ge di utswitšwe goba di sentswe mo seemong seo se sego ka tlase ga taolo ya mong. Ga go motho yo a ka hlonago magora, dikgoro bjalo, bjalo go bapa le tsela ya porofensi goba seporo ntle le tumelelo ya Molekgotla Phethiši. Mong o swanetše go bega tshenyo dikgoro bjalo, bjalo go bapa le tsela ya porofensi goba seporo go Kgoro.

Lefoko la 40 le hlaloša Molekgotla Phethiši o swanetše go dira dipeakanyo tša go hlahla meetse ka go, ka godimo, goba go kgabaganya ditlabelotirišwa tša dinamelwa ka ditshenyegelo tša Molekgotla Phethiši, mo seo se nyakago kago, karošo goba hlokomelo ya ditlabelotirišwa tšeo. Batho ba thibelwa go hlahla meetse ka go ditsela

tša porofensi diporo goba ditsela tša go tsenelela goba ditlabelotirišwa tše dingwe tša dinamelwa ntle le go ya ka dikgontšhi tša Molaokakanywa goba molao wo mongwe.

Lefoko la 41 ple lhaloša mabaka ao Molekgotla Phethiši a ka hlahlago meetse a pula ka go naga ya poraebete. Beng ba swanetše go tsebišwa mme ba fiwa sebaka sa go fa tshwaetšo.

Lefoko la 42 le thibela ditsela tše di tsenelelago le ditsejana ka go ditsela tša porofensi ntle le tumelelo ya Molekgotla Phethiši.

Lefoko la 43 le laola matseno le matšo go tšwa go ditsela tša porofensi le diporo. Batho ba ka hwetša matseno ka go, goba ba tšwa go tsela ya porofensi fela mo mafelong ao a filwego, mme ba ka se iphe matseno le matšo ntle le tumelelo ya Molekgotla Phethiši. Mo matseno le matšo di dirišwago go thoto e tee, mong o swanetše go hlokmela karolo ya magareng ga mafelelo a tsela le lefelo la mollwane wa tsela.

Lefoko la 44 le laola thekišokwalakwatšo mo go goba mo e bonagalago go tšwa tseleng ya porofensi le diporo tša ditimela (ga bjale di laolwa ke Molao wa Ripono wa Tšweletšo). Ka mapheko a go se elwe hloko, ga go motho yo a ka dumelelwago go hloma leswao la thekišokwalakwatšo mo go lefelo la tsela ya porofensi le seporo, goba mo le bonagalago go tloga go tsela ya porofensi seporo mo dinaga magaeg goba lefelong la setoropo mo lefelong leo le lego kgauswi le tsela goba seporo goba dimitara tše 250 go tloga mollwane wa lefelo la tsela ya lephefo. Molekgotla Phethiši o tla kgona go lefiša dikgopelo go dumelela thekišokwalakwatšo yeo e bonagalago go tšwa tseleng ya porofensi le seporo, ga mmogo le tšhelete tšhelete ya hlahlobo ya maswao a thekišokwalakwatšo. Thekišokwalakwatšo e tla laolwa ka dintlha ka botlalo ka go melawana, yeo e tlogo bewa godimo ga *Manuale wa Afrika Borwa wa Taolo ya thekišokwalakwatšo ya ka Ntle* (SAMOAC).

Lefoko la 45 le thibela tlogela ya dinamelwa tše di sa šomego le ditšhila mo go tsela ya porofensi seporo goba mo mabakeng a mangwe, mo di bonagalago go tšwa go ditsela tše goba diporo. Le latela ka kelo hloko Molao wa Afrika Borwa wa Bolekalatiro bja Ditsela tša Bosetšhaba le Ditsela tša Bosetšhaba, 1998.

Lefoko la 46 le thibela hlomo ya dihangwa le mešomo ye mengwe go, goba ka godimo ga, goba ka tlase ga ditsela tša porofensi le diporo goba mafelong ao go iletšwago kago, ntle le tumelelo ya Molekgotla Phethiši. Ge a e fa tumelelo, Molekgotla Phethiši o tla bea magora. Le latela ka kelo hloko Molao wa Afrika Borwa wa Bolekalatiro bja Ditsela tša Bosetšhaba le Ditsela tša Bosetšhaba, 1998. Dikgontšhi tša lefoko la 47 di swana le tše di lego go karolo ya 9 tša Molao wa Ripono ya Tšweletšo, fela ga o phaele thoko dihangwa tša mefelong a setoropo, mme ga o na diphaelwathoko tša Khoporeišene ya Banamedi ya Afrika Borwa (SARCC).

Lefoko la 47 le thibela go rekiša mo go ditsela tša porofensi le diporo goba go ditlabelotirišwa tše dingwe tša dinamelwa ka tlase ga taolo ya Molekgotla Phethiši, goba mo mafelong ao a ileditšwago kago, ntle le tumelelo ya Molekgotla Phethiši.

Lefoko la 48 le hlaloša gore tumelelo ya Molekgotla Phethiši e bohlokwa ge go arolwa naga goba go alwa motse setoropo ka go Porofensi. Dikgonegišo tša go swana le tšeo ga bjale di ka go Molao wa Ripono wa Tšweletšo. Ge a fana ka tumelelo Molekgotla Phethiši a ka bea magora ao a swanetšego go ngwadišwa ka go thaetleletiti ya thoto yeo e amegago.

Lefoko la 48 le hlaloša kgopelo ya tshekoleswa go Lekgotla la Motse Setoropo, goba setho se fe goba se fe sa tshekoleswa seo se ka hlangwago legatong la Lekgotla la Motse Setoropo, kgahlanong le sephetho sa Molekgotla Phethiši sa go gana ka tumelelo.

Lefoko la 49 le thibela mediro ya go epa godimo goba ka tlase ga ditsela tša porofensi le diporo goba mafelong ao a ileditšwego kago.

Seripa sa 5: Matla le mešomo ya Molekgotla Phethiši

Lefoko la 50 le hlaloša matla ka kakaretšo le mešomo ya Molekgotla Phethiši. Matla a a akaretša ditlabelotirišwa tša dinamelwa ka moka, mme se go fela ditsela ka mo go lego ga bjale. Dikgontšhi tše mpsha ke gore Molekgotla Phethiši o tla kgona go lefiša tshelete goba rente go dikwano tse dingwe tšeo di dumelelwago ke Molaokakanywa, go fa mohlala, ditumelelo tša go fa matseno go ditsela goba go hlama mabenkele a bojelo le ditlabelo tše dingwe mo go mafelo a ditsela.

Lefoko la 51 le hlaloša dikwano tša go fapana magareng ga Molekgotla Phethiši le batho ba bangwe le bolaodi bjo bongwe, go fa mohlala, mmasepala, Lekalatiro la Bosetšhaba la Ditsela la Afrika Borwa le mašoma ka diporo. Ditumelelano tše di ka akaretša, go fa mohlala, gore mmasepala o tla diragatša mešomo ya tsela legatong la Molekgotla Phethiši ka ditshenyegelo tša Molekgotla Phethiši, goba ka mokgwa wo go ka kwanwagoka goba.

Seripa sa 6: Dikgontšho tša kakaretšo

Lefoko la 52 le nal le dithibelo tsa kakaretšo mabapi le ditsela tša porofensi le diporo goba go ditlabelotirišwa tše dingwe tša. Dithibelo tše dingwe tše diswa di okeditšwe, go fa mohlala, go tla iletšwa go bonegetša le go oketša lesedi go goba go oketša mabone mo go go ditsela tša porofensi le diporo. Mediro ye mengwe ya thibelo e ka dumelelwa ke Molekgotla Phethiši ka go dira kgopelo, mme Molekgotla Phethiši a ka lefiša tshelete go fana ka tumelelo.

Lefoko la 53 le hlaloša melato le dikotlo. Batho bao ba golegilwego ba ka laelwa go lefela tshenyo go Molekgotla Phethiši mo go swanetšego, mme kotlo ya R10 000 e ka fiwa go imetsa senamelwa ka morwalo wo o feteletšego, goba go tšholla ga dilo tšeo di lego kotsi tseleng, ntle le ge tshelete ya ka godingwana e ka hlatselwa.

Lefoko la 54 le matlafatša Molekgotla Phethiši go dira melawana ka go dihlogo tšeo di fapanego mabapi le Molaokakanywa. Go fa mohlala, molawana o ka dirwa ka ga maemo le dinyakwa tsa peakanyo, sebopego le kago ya ditsela le diporo le go laola mehuta yeo e fapanego ya ditsela tša pofensi bjalo ka ditsela tša lephefo.

Lefoko la 55 le hlaloša gore Molekgotla Phethiši, mohlankedi wa Porofensi le ba

lekalatiro ba ka se rwale maikarabelo a tahlegelo goba tshenyo yeo e hlotšwego go ditsela tša porofensi ntle le mo gare ga tsela, goba ka lebaka la go tswalelwa goba phaphošo ya tsela ya porofensi goba seporo goba tsela ya go tsenelela. Dikgontšhi tše di tšerwe go tša go Tlhamo (Ordinance). Lefoko gape le bea dithibelo go ditefišo kgahlanong le Molekgotla Phethiši. Lefoko gape le hlaloša gore Molekgotla Phethiši. a ka se rwale maikarabelo a mediro yeo e dirwago nakong ya peakanyo.

Lefoko la 56 le hlaloša thomo ya go dira mošomo, kontraka ka tlase ga ye nngwe le bolekalatiro. Molekgotla Phethiši o tlakgona go romeletša mo mešomong ya gagwe ye mengwe ye mmalwa goba matla le mediro ka tlase ga Molaokakanywa go Kgoro goba go bajhlankedi ba yona.

Lefoko la 57 le hlaloša gore tumelelo yeo e filwego ke Molekgotla Phethiši ka tlase ga Molaokakanywa e tla fela ka morago ga mengwaga ye mebedi ntle le ge Molekgotla Phethiši a e telefatša. Batho ba tla kgona go kgopela leswa go hwetša tumelelo.

Lefoko la 58 le hlaloša gore Molekgotla Phethiši aka dumelela mohlankedi wa Kgoro go diragatša tatelo ya molao, fela go melato yeo e dirilwego go ya ka Moalokakanywa le go thibelwa tlolo ya Moalokakanywa. Mohlala wa mešomo ye bahlankedi ba ka o dirago ke go laola thekišokwalakwatšo mo ditseleng tša porofensi le diporo tša ditimela.

Lefoko la 59 le hlaloša dikgontšhi tša nako ya phetogelo.

Lefoko la 60 le phumula melao ye mengwe go šomišweng mono Gauteng, bjalo ka ge bontšhwa ka godimo.

Lefoko la 61 le hlaloša gore Molaokakanywa, ge o fetišitšwe, o tla bofa Mmušo. Dikgontšhi tše di tla ra gore, mohlala, ka moo go Kgoro ya Mmušo, istitušene ye bjalo ka (TELCOM), e tla nyaka tumelelo ya Molekgotla Phethiši go ala megala yeo e tsenago go ditsela tša porofensi goba diporotša ditimela.

Lefoko la 62 le hlaloša thaetiele ye kopana le go tsenywa tirišong ga Molaokakanywa.

